

BUDOUCNOST CÍRKVE

Víra otevírá srdce, posiluje vůli
a osvětluje rozum –
Ladislav Hučko

Současná liturgická hudba
z pastoračního hlediska –
Anton Konečný

Institut autority ve vývoji
současné společnosti –
Petr Sak

Oslava 20-ti let “Vesmíru”

20 let Nazareta v Praze

Diecézní setkání mládeže

Patroni a přímluvci SDM
Rio 2013

1

únor
2013

Ročník XX.

EDITORIAL

Milí čtenáři,

vítám Vás u prvního čísla našeho časopisu Budoucnost církve v tomto roce.

A na co se můžete těšit? Prožíváme Rok víry, a proto jsme hned jako první článek zařadili, zamýšlení pana biskupa Ladislava Hučka s názvem Víra otevírá srdce, posiluje vůli a osvětluje rozum.

Příspěvek slovenského profesora Antona Konečného O současné liturgické hudbě z pastoračního hlediska Vás zaujme a třeba se dozvíte něco nového. Petr Sak se ve svém článku Institut autority ve vývoji současné společnosti zamýšlí nad příčinami poklesu autority. Příspěvek je jistě v mnohém obohacující.

Dvě „naše“ centra života mládeže – Vesmír a Nazaret oslavily 20 let svého působení. Jak to všechno proběhlo, si můžete přečíst v článcích o oslavách.

Biskupové jednotlivých diecézí se setkají s mládeží před Květnou nedělí, aby oslavili Světový den mládeže. Pozvánky na jednotlivá diecézní setkání mládeže najdete na dalších stránkách. Před tímto setkáním bude probíhat již tradičně Týden modliteb za mládež, podrobnosti o této aktivitě najdete uvnitř.

A nakonec nesmíme zapomenout připomenout, že v červenci se bude konat Světové setkání mládeže s papežem v Rio de Janeiro. Kdo jsou patrony a přímluvci tohoto setkání se dočtete dále. A ti z Vás, kteří se nezúčastní setkání v Riu, mohou využít možnosti jet na Národní stretnutie mládeže R13 do Ružomberku na Slovensko. Více informací uvnitř anebo na adrese: www.rio13.sk/r13

Věřím, že se Vám obsah našeho časopisu líbí a že se nad jeho stránkami budeme setkávat i tento rok.

Požehnanou postní dobu přeje

Zdeňka Jakešová

BUDOUCNOST CÍRKVE, časopis pro podporu pastorační mládeže. Ročník XX., číslo 1. Vychází 5x ročně.

Vydává: Asociace křesťanských sdružení mládeže, o.s. a Sekce pro mládež České biskupské konference, Thákurova 3, 160 00 Praha 6.

Redakční rada: SCS. Lic. Kateřina Regendová, P. ThDr. Jan Balík, P. Mgr. Roman Kubín.

Šéfredaktor: P. ThDr. Jan Balík

Redakce: Zdeňka Jakešová, Marie Světníčková, Anna Brabcová a Josef Čaban.

Adresa: Thákurova 3, 160 00 Praha 6, tel.: 220 181 739, mladez@cirkev.cz.

Grafika: Martin Vocet

Grafika obsahu a sazba: Milan Čok

Tisk: Tiskárna Kleinwächter, Frýdek-Místek

Registrace MK ČR E 18746. ISSN 1803-8131.

Objednávky přijímá redakce časopisu. Rozšiřuje se bezplatně.

OBSAH

Editorial	2
Proč já? (Úvodník – P. Jarda Krajl)	3
Víra otevírá srdce, posiluje vůli a osvětluje rozum	4
Současná liturgická hudba z pastoračního hlediska	8
Institut autority ve vývoji současné společnosti	19
Oslava 20-ti let „Vesmíru“	27
20 let Nazareta v Praze	28
Diecézní setkání mládeže	29
Dobrovolník v Nazaretě	30
Týden modliteb za mládež	31
Národné stretnutie mládeže R13	31
Patroni a přímluvci SDM RIO 2013	32
Tipy z novinek od Paulínek pro ty, kdo pracují s mládeží	36

PROČ JÁ?

Nevím, proč bych měl úvodní slovo k Budoucnosti církve psát zrovna já. Myslím si, že by ho daleko lépe napsal Ivan Fernandez Anaya, a že by to bylo opravdu ze života. Pokud nevíte, o koho se jedná, tak buďte klidní, ani já jsem to před nedávnem nevěděl, když na konci ledna tohoto roku obletěla svět tato zpráva:

I v současném vrcholovém sportu se občas stává, že principy fair play jsou postaveny nad osobní úspěch. Předvedl to i španělský běžec Ivan Fernandez Anaya, jehož gesto ze závodu cross country v Burladě ohromilo svět.

Španěl si běžel pro druhé místo za bronzovým medailistou z olympiády v Londýně, Keňanem Abellem Mutaim. Jenže v posledních metrech před cílem náhle získal nečekanou šanci závod na úkor svého konkurenta vyhrát.

Podle listu El País si totiž Mutai myslel, že už proťal pomyslnou cílovou pásku a přestal běžet zhruba deset metrů před skutečným cílem závodu. „Otáčel se směrem k fanouškům, kteří na něj křičeli, ať běží dál, ale protože španělsky nerozumí, tak si to neuvědomil,“ vysvětlil Anaya pro CNA.

Španělský běžec však zaváhání svého soka nevyužil ve svůj prospěch, ale soupeře před sebou do cíle dovedl tak, aby Keňan získal vítězství, které mu po právu patřilo. Anaya se tak vlastně sám odsoudil ke druhému místu, ale získal si přízeň a obdiv fanoušků. Na jeho facebookovém účtu se ihned objevilo pět set nových žádostí o přátelství.

Myslím si, že pro doprovázení mladých lidí je nám Anaya velkou inspirací k těmto věcem:

- Přivádět mladé ke skutečnému a nejen zdánlivému cíli.
- Nebát se doprovázet i ty, kteří jsou před námi.
- Připomínat si, že to nejdůležitější není úspěch.
- Hrát férovou hru a dovolit mladým, aby nás někdy porazili.
- Nezneužít slabost druhého.

Když to dokázal Anaya, tak proč ne my a pokud se o to budeme snažit, tak se o budoucnost církve nemusíme bát. Pěkné čtení.

P. Jarda Krajl

VÍRA OTEVÍRÁ SRDCE, POSILUJE VŮLI A OSVĚTLUJE ROZUM

Ladislav Hučko

Rok víry je v plném proudu. Jak ho prožíváme? Co pro nás znamená? Zamýšlíme se nad tím, jaká je naše víra, zda je živá nebo chřadnoucí, jestli se napájí z pravých pramenů? Jedná se o aktuální výzvu, společně se zamýšlet nad tím, co dělat, abychom pečovali o svou víru a stále více ji prohlubovali, poznávali a také hledat všechny možnosti, jak svou víru i šířit. Zároveň se jedná o výzvu pro prohloubení pastorace mládeže. Proto přinášíme příspěvek biskupa Ladislava Hučka, který pronesl při příležitosti Celostátního setkání mládeže 2012.

V jednom z nejstarších svědectví víry našich předků, v žalmech, čteme: „Řekl si blázen v srdci: Ne, Bůh už není!“ (Ž 14,1). Žalm – tedy člověk před mnoha tisíci lety – vyslovil tato slova pod vlivem Svatého Ducha. Slovo blázen, jak se vyskytuje v Písmu, tady neznamena psychiatrickou diagnózu, je to diagnóza nerozumného nebo oklamaného člověka. Každý, kdo objektivně a nezaujatě uvažuje, musí – podle nejstarších možných pramenů – dojít k samozřejmému závěru, že musí být síla, která převyšuje všechno, čeho se dotýkáme, co je v naší moci. To, že Bůh není, totiž, že není nic kromě toho, co vidíme, čeho se dotýkáme, si může myslet jen člověk, který není moc moudrý, který byl živený falešnými naukami nebo který je pod vlivem hříchů... Nejčastěji je to všechno dohromady.

Ve skutečnosti však každý člověk v něco věří. Jinak by byl strojem nebo v lepším případě zvířetem, a ne člověkem. Jenže to „něco“ může být cokoli, nemusí to být vždycky Bůh, jako ho chápou křesťané, ale nějaká věc, nějaký člověk, nějaké zvíře, idea, představa o budoucnosti (to jsou ideologie)... Ale nestačí věřit jen v „něco“. Pokud

tuto svou víru chce aplikovat na svůj život, neví jak, a řídí se jen svými pudy... I v to, že Bůh není, musí totiž člověk jen věřit, protože pozitivisticky (na čem zakládá své přesvědčení) se to dokázat nedá. Ten člověk musí přesvědčit sám sebe, že Bůh není. On v to musí „věřit“. Jinou možnost nemá. Ale je to víra negativní, ne pozitivní. Věří ne v to, že něco je, ale věří, že něco není.

Víra u člověka není něčím vnějším, co se do něho vkládá. Člověk se rodí už s vírou, se zárodkem víry, se schopností věřit. Křtem se mu otevírají všechny poklady milosti. Největější Trojice dává pokřtěnému posvěcující milost, milost ospravedlnění, která mu dává schopnost věřit v Boha, doufat v něho a milovat ho božskými ctnostmi; jenom jí musí dál rozvíjet a prohlubovat. To je jeho životní úkol. Na druhé straně ji může i zanedbávat, doslova zasypat jako nějakou studni, překrýt nějakým nánosem smyšlených představ.

Člověk se obvykle nachází ve stavu, který v evangeliu vyjádřil otec posedlého chlapce slovy: „Věřím, pomoz mé slabé víře“ (Mk 9,24). Člověk je věřící, jenom když se spoléhá na Boží pomoc, jinak je nevěřící. Nemůže

být věřící ateista. Protože už to samé obrácení se na Boha, výzva a prosba o pomoc, o víru, je aktem víry; je to poslechnutí vnuknutí Svátého Ducha, jeho vanutí, které vane, kam chce.

Víra není buď – anebo; buď už věřím, nebo ještě nevěřím. Je to dynamická zkušenost, která roste a zvětšuje se, prohlubuje. Musí tam však být zárodek, nesmí se zabít jako počaté dítě v lůně matky, ale musí růst.

Kdy a jak se může zabít zárodek víry? „Víra je plodem lásky, jež v člověku přebývá, neboť jen díky lásce, jíž je milován svým Stvořitelem, může člověk odtrhnout zrak sám od sebe a vědomě se nasměrovat k Bohu a bližnímu“¹.

Svatý Pavel v Listě Efezským píše: „Milostí jste byli spaseni skrze víru. Není to vaší zásluhou, je to dar Boží“ (Ef 2,8).

Víme, že víra je dar, který apriorně není nikomu odepřen. Avšak člověk, protože má svobodnou vůli, může tuto víru (dar) odmítnout. Při tomto odmítnutí ale vždycky hraje svou negativní roli i srdce a do značné míry i rozum. Rozum pracuje podle toho, jaké podněty a informace dostává, co se od něj chce. Pracuje jakoby na objednávku. Pokud pracuje s pravdivými údaji, když tyto pravdivé údaje hledá a záměrně je neignoruje, vydává pravdivé závěry. Pokud je vědomě sycen nepravdivými údaji a není korigován srdcem, rozum se tomu poddá a vydává nepravdivé výsledky.

Bůh je vždycky aktivní, první, a my jsme pasivní, druzí: on dává, my přijímáme (nebo odmítáme). Na tomto světě se nám to často jeví opačně: Bůh je pasivní a my jsme aktivní. Bůh jako láska je vždy aktivní, ale jeho aktivita je jiná. Není aktivista: čeká, je trpělivý... nesoudí... Musíme změnit svůj pohled: hledět na svět očima Božíma, a ne lidskýma. Krize víry, o které se dnes mluví, je způsobena tím, že jsme se příliš usadili na tomto

světě. Všechno (i Boha) posuzujeme z této perspektivy, jakoby tady všechno začínalo i končilo (imanentní pohled). Z Boha jsme udělali nějaký konečný a nedokonalý objekt a ze světa a ze sebe nekonečno a absolutno. My posuzujeme a hodnotíme Boha.

Je to milost víry, kterou dostáváme. Jestli by mi Pán nedával stále víru, ztratil bych ji. Je to stále ta samá milost, která z nás dělá věřící a která působí, abychom těmi věřícími i zůstali. Milost nám vnukne to, co máme konat, abychom si víru nejen zachovali, ale i rozvíjeli ji a pěstovali. Když posloucháme tato vnuknutí, můžeme se považovat za věřící v pravém smyslu slova.

Důležité je poznat svou víru. Jak říká v jedné knize jeden kněz: „Jedna věc je věřit, druhá je vědět, ale nejdůležitější je vědět, v co věříš“². To koresponduje i s výrokem Chestertona: „Kdo nevěří v Boha, uvěří v cokoli.“ Nemůžeme, (nesmíme!) věřit v cokoli a komukoli. Není to v rozporu – vědět a věřit? Ne. Víra má být vědomá, má se opírat i o rozumové důvody, ale nesmí u nich zůstat, musí jít dál.

Můžeme připojit i další svědectví konkrétního života: „To mě přivádí hned ke dvěma závěrům. Jednak že se musím ještě hodně učit, abych svou víru dokázala obhájit. Často se mi totiž stává, že než bych s určitými lidmi rozebírala můj a jejich pohled na věc, raději mlčím. Svou víru nezapírám, jen o ní nemluví. Jako bych neměla v ruce dost argumentů, kterými bych svou víru mohla opodstatnit.“

A co víra a hřích? Víře nejvíc škodí hřích. Vlastně jedině hřích (vědomý a dobrovolný) brání víře. Ke hříchu je třeba svobodnou vůli (aby to byl hřích v pravém smyslu slova), touhu srdce po zlu, a zatemněný rozum.

Okřídlené rčení současných mladých: „To by stálo za hřích.“ Poznáte to? Hřích se považuje za něco přitažlivého, za něco, co vzru-

šuje...

Rozum řekne: „Nejed' tam, je tam příležitost ke hříchu,“ (příležitost dělá zloděje); a vůle tvrdí: „Mne to nezajímá (mně se nemůže nic stát!)“ a rozhodne se tam jít. Vůle je ovlivňována srdcem. Když je například někdo zamilován nebo stačí, že je nám někdo jenom sympatický (herec, herečka, sportovec...), všechno mu odpustíme.

„Člověk může poznat pravdu, protože je stvořením k tomu učiněným. Nevidět pravdu je hříchem. Pravda se nevidí jenom tehdy, když se nechce vidět. A právě toto odmítnutí vůle, které zabrání poznání, je hříšné“³.

Jaké je místo a čas víry?

Místo: Kde se člověk po prvé setkává s vírou? Je to v rodině. To je privilegované místo šíření víry. V rodině je to nejpřirozenější. Tam dítě, pak mladík nebo děvče dýchají atmosféru víry. A když je víra rodičů pravá, lehko přechází i na jejich děti. Nemusí se moc namáhat. V rodině se vychovává také srdce, vůle a rozum. A pak je tady živé křesťanské společenství mladých, rodin...

Opět připojme jedno svědectví: „Zjistila jsem tedy, že dětství bez víry ještě nemusí být překážkou toho, aby se člověk dostal k Bohu. Co ale je, podle mého, k životu s Bohem (nebo i k poznání tohoto života) nutné, je duchovní život ve společenství.“

Pak je to kostel, liturgie, kázání... Škola je až na třetím místě.

Co má dělat člověk, který se doma neseťkal s vírou, do kostela nechodil a ve škole nebylo náboženství? Má naslouchat svému vnitřnímu hlasu, má hledat. Co má hledat? Studovat teologii, číst knihy? To může být začátek. Nemůže to být ale konec. Víra není to, co člověk přečetl, ale to, co slyšel. I mezi řádky může něco slyšet, nějaký hlas, který ho oslovuje. Víra, křesťanská víra – je to vždycky setkání s osobou Ježíše Krista. Mluvit se

dá jenom s osobou. A modlitba je mluvení, rozhovor. Modlit se dokáže jen ten, kdo se setkal s někým, kdo ho hledá, něco tuší, touží po něm.

Čas: Víra je vždycky založena na minulosti a směřuje k budoucnosti. „Věřit v Mesiáše – píše Peter Seewald ve své knize Ježíš Kristus⁴ – patřilo k jádru židovského přesvědčení.“

Důvodem toho, že dnes je víra v krizi, je velmi pravděpodobně i to, že člověk je v pohybu, nemá stálé místo a žije jenom v současnosti, oddělen od živé minulosti a aktivní budoucnosti (to jsou klíčové pojmy, zapamatujte si je!). Živá minulost znamená, že minulost nejen obdivujeme, vzpomínáme na ni, ale studujeme ji, i existenciálně na ni navazujeme, že bereme v úvahu všechny zdravé tradice minulosti. Aktivní budoucnost znamená, že si plánujeme program nejen na několik měsíců nebo i let dopředu, ale myslíme i na budoucí generace, na jejich osud, a připravujeme jim už teď lepší podmínky. Nechceme hned všechno využít a pro příští generace zanechat jenom skoro poušť (nejen fyzicky, ale i duchovně). Srdce, vůle a rozum jsou při tom aktivní a jsou zpětně aktivitou posilovány.

A jenom víra je toho schopna.

Tedy nemysleme si, že svět přesvědčíme nějakými moudrými a chytrými argumenty a slovy. To by bylo v rozporu se vším, co víme o dějinách spásy a lidské hříšnosti. Argumenty svět nepřesvědčí. Mohou jenom upevnit víru těch, kdo už věří. Svět může přesvědčit – ale jenom ty, kdo mají dobrou vůli a hledají pravdu – jenom obětí lásky, nic víc. Těm může otevřít vnitřní zrak... a vytvořit prostor pro pravou víru.

Víra je možná tam, kde existuje cit pro transcendentno a na přirozené rovině nedošlo k závažným přestupkům.

Loťr po pravici a po levici: jeden se obrá-

til, a druhý ne. Proč? Zřejmě proto, že první konal zlo zvenku, nebyl s ním ztotožněn, nekonal je ze zloby. Druhý byl se svými skutky ztotožněn. Jde tady o srdce. Na něm závisí, jakou má hodnotu to, co děláme.

Když se na víru podíváme i z přirozeného pohledu (*gratia supponit naturam*), zjistíme, že zodpovídá nejlepším charakteristikám člena společnosti.

Víra otevírá srdce (láska), posiluje vůli, osvětluje rozum.

Rozebereme si to. Představme si, že člověk nevěří, že je i na přirozené rovině skeptický, že nevěří nikomu (je tomu tak, že bez víry v Boha není možná ani skutečná víra v člověka, jak říká žalm 118,8: „Je lepší utíkat se k Hospodinu nežli spoléhat na člověka“). Ať si říká, kdo chce, co chce, zkušenost je velmi přesvědčivá. Když věřím, že ten člověk je dobrý, tak mu otevřu své srdce. Musíme věřit, že Bůh dá i hříšnému člověku možnost obrátit se a že jen dobro promění člověka. Nic jiného. Pokud se v to nevěří, musí se rozmnožovat počty policistů, soudců, zvyšovat počty míst ve věznicích, budeme se bát vyjít na ulici...

Víra v Boha (nebo nevíra), která má své konkrétní osobní i společenské důsledky, se může zachránit a uchovat jenom tehdy, když se žije ve společenství. Kdo věří (správně), ten současně má otevřené srdce (miluje), silnější vůli (bojuje) a osvícený rozum (poznává Pravdu). Ale platí to i opačně: kdo chce věřit, kdo po tom touží, musí se snažit otevřít své srdce, cvičit vůli a hledat upřímně Pravdu.

„Víra je základem toho, v co doufáme,“ připomíná svatý Pavel v Listě Židům. Bez víry neexistuje ani žádná naděje. A proto nevěřící mnohdy umírají v zoufalství, v lepším případě s rezignací, protože jim chybí jakákoli naděje. Všechnu svou naději vkládají jenom do tohoto světa, a pokud jim ještě zdraví slouží, tak na smrt nemyslí, zahánějí

ji rozmanitými způsoby: prací, alkoholem, drogami, sexem, zábavou... V utrpení se ze zoufalství utíkají k eutanazii...

Co se týká zdraví: léčebný sociolog Donald Grossarth-Maticek z Heidelbergu, který v letech 1973 až 1993 porovnával údaje o 35 000 osobách, říká, že „duchovní lidé, kteří se co nejupřímněji spoléhají na Boha, žijí jednoznačně zdravěji: jejich víra zmenšuje strach, snižuje deprese, posilňuje pocit vlastní důstojnosti“... Mezi patnácti pozitivními účinky, které výrazně charakterizují vysoký věk, byl jeden rozhodující: „pozitivní citový vztah k Bohu“. A opačně, říká psycholog Michael Elm: „Nepřaktování duchovního života je zatím podceňovaný rizikový faktor vzniku symptomu psychického přetížení; stručně: kdo nevěří, je hůře léčitelný“⁵.

Víra se vším všudy, co k ní patří – je podstatná nejen pro naši věčnou spásu, ale i pro život na této zemi. Víra není jenom něco „duchovního“, je to skutečnost zásadně ovlivňující i celý náš pozemský život.

¹ Rupnik, M. I.: Adam a jeho žebro, Refugium Velehrad-Roma 2004, s. 15.

² Ulická, L.: Daniel Stein, překladatel. Praha — Lito-myšl: Paseka 201, s. 81.

³ Ratzinger, J., Benedetto XVI.: L'elogio della coscienza. Siena, Cantagalli 2009, s. 13.

⁴ Seewald, P.: Ježíš Kristus. Trnava: Spolok svätého Vojtecha 2012, s. 123.

⁵ Seewald, P.: Ježíš Kristus. Trnava: Spolok svätého Vojtecha 2012, s. 289-290

Mons. doc. ThDr. RNDr. Ladislav Hučko CSc. je apoštolským exarchou pro řeckokatolíky v ČR se sídlem v Praze. Vystudoval dogmatickou teologii v Římě, byl spirituálem košického kněžského semináře a přednášel na Teologické fakultě Katolické univerzity v Ružomberku se sídlem v Košicích a od roku 2003 je řeckokatolickým biskupem. Od roku 2005 do roku 2011 byl generálním sekretářem ČBK.

SOUČASNÁ LITURGICKÁ HUDBA Z PASTORAČNÍHO HLEDISKA

Anton Konečný

Zajímat se o liturgickou hudbu bylo a je záležitostí kulturní a duchovní výchovy věřících: kněží, laiků, ale také umělců. Liturgická hudba, i když vychází z hluboké a ověřené tradice, nikdy nezůstala neměnnou, ale stále se rozvíjela a rozvíjí do různých forem, stále byla a je církví usměrňována. II. vatikánský koncil podnítil nové tvůrčí úsilí a teprve až budoucnost ukáže, co ze současné liturgické hudby přejde do trvale používaného liturgického prožívání a co bude postupně opuštěno. Připravovat liturgii předpokládá znalost těch liturgických přepisů, kterými církevní autorita vymezuje prostor současnému prožívání a aktuální tvorbě.

1. Liturgická hudba

1.1 Liturgická hudba – pojem, hodnota, vlastnosti

Pojem *hudba* obsahuje i *spev*, ktorý je hudbou, produkovanou ľudským hlasom. Hudobné diela sú spevy, skladby, piesne, ale i diela vysokého hudobného umenie (symfónie, kantáty, oratóriá, koncerty a iné). Každé hudobné dielo má obsah a ten môže byť posvätný, hovoríme i duchovný, sakrálny, cirkevný a aj liturgický. Spoločný pojem je *duchovná hudba*. Jej opakom je hudba profánna.

Pod široký pojem *duchovnej hudby* zaraďujeme viaceré podskupiny, ktoré vystihuje ich názov:

- *Hudba liturgická*, spojená s liturgickou činnosťou. *Spev*, ktorý je nositeľom liturgického textu je *liturgický*. (*Hudba neliturgická*, ale duchovná a chrámová a cirkevná je určená pre ľudové pobožnosti).

V slovenskej reči sa používajú i pojmy *cirkevná hudba*, všeobecnejšie *duchovná hudba*, ktorá je *neliturgická a nechrámová*.

- *Hudba nechrámová, neliturgická a du-*

chovná je určená pre katechézu, sú to i mládežnícke, detské piesne i spevy na najrôznejšie príležitosti. Je to i hudba pre počúvanie (gospelová hudba). Tu patrí i hudba vysokého umenia – koncertné omše, oratóriá, skladby a diela vyžadujúce umeleckú interpretáciu.

Liturgický spev nie je fakultatívna varianta liturgických textov určených na recitovanie. Liturgický spev je samotnou liturgiou, najmä ak je to liturgia slávnostná, je jej neodlučiteľnou časťou.¹ Hodnota každého liturgického spevu je daná hodnotou samotnej liturgie.² Každá liturgická služba je dielo Krista kňaza a jeho Tela, tj. Cirkvi, obzvlášť posvätným úkonom, ktorému sa čo do účinnosti nevyrovná tým istým titulom a v tom istom stupni nijaká iná cirkevná činnosť.³

1.2 Vzťah liturgia – liturgická hudba

Vzťah spev - liturgia počas mnohých stáročí charakterizovala predkoncilová inštrukcia Kongregácie obradov z r. 1958 *De musica sacra et liturgia*. Podľa nej hudba a liturgia stáli akoby oproti sebe. Vyžadovalo sa, aby hudba bola služobnicou liturgie.⁴ Názor vy-

plýva z dávno kodifikovanej zásady *Ars ancilla liturgiae*.⁵

Na Druhom vatikánskom koncile došlo ku historickému prelomu v chápaní posvätnnej hudby. Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium* venuje posvätnnej hudbe celú kapitolu a vysvetľuje, že hudba je neoddeliteľnou časťou liturgie, jej úlohou je urobiť modlitbu vrúcnejšou, podporovať jednomyselnosť a zvyšovať slávnosť posvätných obradov. Pritom cirkev dovoľuje používať všetky formy pravého umenia, ak majú potrebné vlastnosti. Je tým posvätnjšia, čím viac čerpá z Písma a z liturgických prameňov. (porov. SC. 112).

Tým sa chápanie liturgie a jej hudby zjednotilo: hudba stala od liturgie neoddeliteľnou, je formou najmä slávnostnej liturgie, je samotnou liturgiou.

1.3 Liturgická hudba z hľadiska komunikácie

Liturgické dianie je komunikáciou medzi Bohom a človekom a medzi ľuďmi - účastníkmi liturgie v najširšom zmysle *spoločenstva svätých*, zároveň je to tajomstvo.⁶ Liturgická hudba je procesom komunikácie, vhodná práve pre vyjadrenia mystéria. Navyiac je spoločenskokreatívnym prostriedkom a napomáha jednomyselnosť. Hymny sa stali vyznaním viery. Sv. Ambróz hovorí: *Kristus v cirkvi spieva*.

Niet nič slávnostnejšie a krajšie, ako keď celé zhromaždenie vyjadrí svoju vieru a nábožnosť spevom⁷... jednotou hlasov sa prejavuje jednota srdc.⁸

Pavol VI. Sa vyjadril o potrebe hudby v liturgii: *Ak by Nám chýbala vaša pomoc, naša služba by sa stala koktavou a neistou a bolo by potrebné vynaložiť úsilie na to, aby sa stala umeleckou a tiež prorockou. Kvôli sile lyrického výrazu intuitívnej krásy, by bolo potrebné spojiť kňazstvo s umením. Je potrebné znovuvytvoriť*

*priateľstvo medzi Cirkvou a umelcami.*⁹

Podobne sa vyjadril kardinál Ratzinger: *„Ak má Cirkev i naďalej pretvárať a zľudšťovať svet, ako sa môže vzdať krásy vo svojich liturgiách? Teológ, ktorý nemiluje umenie, poéziu, hudbu a prírodu, môže byť nebezpečný. Slepota a hluchota voči kráse - to nie je čosi vedľajšie alebo druhoradé. Nevyhnutne sa to odrazí i v teológii“*¹⁰

1.4 Vlastnosti duchovnej hudby

V priebehu dejín sa požiadavky na liturgickú hudbu ustálili do troch (pred DVK) a po DVK sú už iba dve.

Pri posudzovaní určitého spevu (piesne) pracujeme s textom a melódiou, v skutočnosti je výsledným hodnotením pieseň ako celok.

Pred DVK cirkev požadovala tri vlastnosti posvätnnej liturgickej hudby: *posvätnosť, správnosť foriem a všeobecnosť*.

Posvätnosť:

Text čo najviac blízky biblickému a liturgickému.

Melódia a prevedenie majú byť také, aby svojím výrazom smerovali k nábožnosti, k nábožnému citovému stavu a postoju, k nábožným intelektovým a obrazovým predstavám.

Pri konkrétnom posúdení treba pravidlá objektivizovať, čo predpokladá muzikologickú odbornosť a kolektívne rozhodovanie.

Správnosť foriem:

prakticky znamená ich dokonalosť. Hudba má byť podľa všeobecne platných i podľa súčasných umeleckých kritérií správne tvarovaná a hodnotná. Riadi sa tými istými estetickými a funkčnými pravidlami, ako hudba profánna. Názory, že v kostole má znieť dôstojná – a teda pomalá a rytmicky voľná - sú nesprávne.

Všeobecnosť

V snahe navonok zvýrazniť cirkev ako jednu a jednotnú v západnom obrade sa po celé stáročia uprednostňovala všeobecnosť, ktorej vyhovovala povinná latinská reč a určité uprednostňovanie gregoriánskeho chorálu. Ostatné spevy mali z chorálu čerpať inšpiráciu.

Po DVK sa viac trvá na vnútornej jednote. Tejto jednote nie je na prekážku zachovanie národného svojrázu. Preto sa upustilo od požiadavky „všeobecnosť“.

Tým sa začala v dejinách posvätného spevu nová etapa. Naplno sa otvorili možnosti vytvoriť vlastný národný liturgický spev.

Liturgická konštitúcia jasne uvádza, že „cirkev odobruje a dovoľuje používať v liturgii všetky formy pravého umenia, ak majú potrebné vlastnosti“.¹¹ Nikto teda nepredpisuje tvorcom, akými vyjadrovacími prostriedkami, v akej forme, v akom slohu či žánri majú, alebo nemajú tvoriť.¹²

2. Najfrekvencovanejšie spevy – omšové (In, Of a Co)

V Ríme sa od 4. stor. slávnostnejšie bohoslužby konali tak, že klérus a ľud sa najprv zhromaždili v kostole, odtiaľ potom išli za spevov v procesii do tzv. štáciového kostola, kde pápež slávnostne slúžil omšu. Cestou sa spievali litánie, a tento spev je predchodcom *introitu* – spevu na vstup (skr. In) a ostal aj v dnešnej liturgii spolu so spevom *Kyrie*.

Spev počas prinášania obetných darov - ofertórium (skr. Of) – vynikol na vyplnenie priestoru počas prinášania obetných darov chleba a vína. Matéria bola prírodná, prijímanie všeobecné pre všetkých jej množstvo obetných darov a tak manipulovanie vyžiadalo určitý čas, ktorý sa vyplnil spevom.

Spev na prijímanie – communio (skr. Co) prijímali všetci a konzumovanie trvalo určitý

čas, a to bolo potrebné vyplniť spevom.

V 6. stor. už mali všetky tri procesiové spevy - In, Of a Co - dnešnú typickú formu a funkciu. „Typická forma“ procesiových spevov latinskej liturgie je tá, ktorú používajú oficiálne cirkevné liturgické príručky. Je v latinskom jazyku a čo do hudby v gregoriánskom choráli.

Pôvod procesiových spevov

Procesiové spevy rímskej liturgie sa vyvinuli z antifonálneho spôsobu spevu žalmov, sú to antifonálne spevy. Pre vyjadrenie obsahu procesiového spevu nosným sa stal text antifóny, niekoľko veršov myšlienku celého spevu dopĺňalo. Žalm sa nespieval celý, verše sa postupne vypúšťali. Ostal nám dnes bežne používaný jeden verš (voláme ho verzikul) a doxológia. Ak úkon trval krátko (najmä pri vstupe a pri obetovaní), bolo možno i verzikul, ba i doxológiu vynechať, ostala len antifóna. A opačne: ak akcia trvala dlho (pri slávnostnom vstupe a pri početnom sprievode, počas sv. prijímania), bolo možno spievať viacej verzikulov.

Prvky procesiových spevov

Antifóna - hlavná časť spevu

Verzikuly - verše vhodne vybrané z určitého žalmu

Doxologia - chválospev Sláva Otcu...

Skladba procesiových spevov

Je tu niekoľko možností, pričom antifóna nikdy nechýba, verzikuly a doxológia sú fakultatívne:

- Antifóna samotná
- Antifóna, verzikul, antifóna
- Antifóna, verzikul, doxológia, antifóna
- Antifóna a verzikul sa môže viackrát opakovať; spev sa ukončí schémou: antifóna, doxológia a antifóna

Typická forma procesiových spevov

z hľadiska jazyka spev je v latinskom jazy-

ku a v gregoriánsky choráli. Ale spev sa konal a koná aj v iných druhoch hudby (najmä polyfónia) a aj v iných jazykoch.

Liturgia dbá na posvätnosť, preto spev textov In, Of a Co v ktoromkoľvek štýle a jazyku je vítaný.

Typické príručky procesiových spevov

Rímsky graduál - **Graduale Romanum** (vydaný npr. Solesmis 1979) obsahuje všetky procesiové spevy omše RM, je známy vo vydaní Graduale Triplex, čo znamená, že ku zápisu melódií v tzv. kvadratickej notácii sú pridané ešte tri grafické záznamy o spôsobe prednesu.

Graduale simplex - **Graduale simplex** (vydaný npr. LEV, Rím 1988) obsahuje procesiové omše pre celý liturgický rok, ale v textovo a melodicky jednoduchšej forme;

Omšový poriadok - **Ordo cantus missae** (vydaný npr. LEV, Rím 1987) obsahuje inštrukcie o antifónach na In, Of a Co pre všetky omše. Aj pre tie, ktoré vznikli v poslednom období. Je ich veľmi málo, ale ak už vznikla nová antifóna, a nenachádza sa v GR, jej text i noty sa nachádzajú v Ordo cantus missae.

Ďalšie liturgicko-hudobné príručky

Liber hymnarium - základná príručka pre spev LH

Liber cantualis - pomocná príručka, výber najfrektovanejších liturgických spevov.

2.1 Introit - vstup

Predpisy o speve podľa VSRM

Najprv sú tu dve základné normy podľa VSRM: *Keď sa ľud zišiel a kňaz s posluhujúcimi prichádza, začína sa spievať úvodný spev. Tento spev otvára slávenie bohoslužby, utužuje jednotu zhromaždených, ich myseľ uvádza do tajomstva liturgického obdobia alebo slávnosti a sprevádza prichádzajúceho kňaza a jeho asistenciu.*

Úvodný spev spieva zbor spevákov striedavo s ľudom alebo kantor s ľudom alebo len sám zbor. Možno spievať predspev (antifónu) s príslušným žalmom z Rímskeho graduála z Jednoduchého graduála, alebo to môže byť aj iný spev primeraný posvätnému úkonu, liturgickej povahe dňa alebo obdobia. Text tohto spevu schvaľuje biskupská konferencia. (U nás sú schválené viaceré piesne z JKS) (VSRM 25).

Ak sa pri príchode kňaza nespieva, recituje sa úvodný spev, ako je uvedený v Rímskom misáli. Recitujú ho všetci veriaci alebo len niektorí z nich alebo sám lektor. Ak ho nikto nerecituje, sám kňaz ho prečíta po pozdrave“ (VSRM 26). Preto sú texty antifón na In uvedené v RM.

Obsah spevu

Introitom sa efektívne vyjadruje hlavná, vedúca myšlienka ktorú by sme mohli nazvať, ako to bývalo v klasike, mottom alebo mottetom celého slávenia. Motto je krátky výraz, poézia, hĺbka i pravda, vhodná na modlitbu i meditáciu. Žiadne, čo ako duchaplné slová, ktoré by povedal celebrant na úvod nedostihnú a nenahradia túto vedúcu myšlienku a zároveň vedúcu modlitbu, tento súhrn celého slávenia s jeho výchovnou úlohou. Introitom sa učíme usporiadať myšlienky i city, nájsť hlavnú tému, vytvoriť správny postoj a vnútornú komunikáciu.

Text antifóny vystihuje hneď v prvých slovách charakteristiku slávenia, uvádza do tajomstvá sviatku, danej nedele, alebo obdobia. Okrem toho vstupný spev navádza atmosféru liturgie hĺbkou textu, odetého do pôsobivej melódie a napomáha činnú účasť. Napr. ant. 1. adv. nedele: „K tebe, Pane, dvíham svoju dušu...“ je prípravou na Vianoce a charakterizuje adventnú dobu. Ant. 3. nedele adventnej: „Radujte sa v Pánovi...“ vystihuje celkový ráz nedele aj obdobia.

Názov celého slávenia podľa vstupnej ant.

Preto niektoré nedele dostali aj meno podľa prvých slov vstupnej antifóny (napr. 3. nedela adv. sa nazýva Gaudete, gaudete = radujte sa).

„Na sviatky a dni, ktoré nemajú tak výrazný tón slávenia (npr. cezročné nedele) texty antifón volia rôzne odtiene žaltára, aby napomohli hlboké modlitby a chvály božieho ľudu.¹³“

2.2 Ofertórium - obetovanie

Predpisy o speve podľa VSRM

Základná norma hovorí: *Počas obetného sprievodu spieva sa priliehavá pieseň. Spieva sa aspoň dovtedy, kým sa nepoložia dary na oltár. O tom, ako sa má spievať, platí to isté ako pri úvodnom speve (č. 26). Keď sa pieseň pri príprave obetných darov nespieva, jednoducho sa vynechá (VSRM 50).*

Cezročné nedele už nemôžu mať pevnejšiu väzbu medzi bohoslužbou slova, modlitbami dňa a procesiovými spevmi. To preto, že bohoslužba slova čiže čítania a medzispěvy má trojročný cyklus, kým procesiové spevy a predsednícke modlitby sa opakujú každoročne.

Spieval sa spoločný rezponzoriálny žalm už od najstarších čias (podobne ako na in-troit). Keď klesal počet prijímajúcich a keď sa v stredoveku postupne upustilo aj od sprievodu, ostala len antifóna. Ak sa antifóna nespieva, vynecháva sa. Vynechávanie znamená, že spev je síce zmysluplným doprovodným prvkom úkonov obetovania, ale nie je nutným prvkom omše. Toto vynechávanie je dôvod, prečo texty antifón na obetovanie nie sú uvedené v RM. Nájdeme ich však na predchádzajúcich dvojazyčných vydaniach RM.

Obsah spevu

Prinášanie a príprava obetných darov v minulosti trvali podstatne dlhšie. To poskytovalo príležitosť na spev. Od čias sv. Augustína (vtedy to bolo nóvum) sa spieval žalm. Schóla, keďže sa nezúčastňovala na sprievode, odovzdala v stredoveku subdiakonovi trochu vody, ktorá sa potom pridávala do vína na zvýraznenie spoluúčasti.

Spev otvára liturgiu eucharistie, keď sprevádza prinášanie obetných darov, čím pokrstení veriaci plnia svoju kňazskú úlohu. Účasť na prinášaní obetných darov má svoju historickú dôležitosť.¹⁴ Všeobecnými témami sú obetovanie spolu s kňazom a radosť z obetovania (radostného darcu miluje Boh – por. 2 Kor 9,7) na pozadí hlavnej myšlienky omše. Nie je to však v zmysle Kristovej obete (pretože obeta Krista je celkovou ideou omše, nielen Ofertória) ale v zmysle nášho pripojenia sa k nemu.

Poznať toto pravidlo je dôležité pre spev Of na sviatky P. Márie a svätých - pri omši a pri speve na Of máme pred očami spojenie sa s Kristom a nasledovanie Krista týchto svätých i ich život z Kristovej obeti. V omšiach o Panne Márii je to „Zdravas, Mária milosti plná...“. Preto na Of sa vhodne spieva o nich.¹⁵

Obsah spevu na iné sviatky (napríklad sviatky Pána) sa dotýka hlavnej myšlienky sviatku.

2.3 Communio - prijímanie

Predpisy o speve podľa VSRM

VSRM stanovujú:

Neprestávajúca tradícia *tohto spevu vyjadruje duchovnú jednotu prijímajúcich, prejavuje radosť a robí sprievod bratskejším.*¹⁶

Kým kňaz a veriaci prijímajú Sviatosť, spieva sa spev na prijímanie. Tento spev má jednotou hlasov vyjadriť duchovnú jednotu

prijímajúcich, prejavíť radosť srdca a urobiť bratskejším sprievod k prijímaniu Kristovho tela. Spev sa začína pri prijímaní kňaza a pokračuje pri prijímaní veriacich, pokiaľ je to vhodné. Ak sa má po prijímaní spievať hymnus, nech sa spev na prijímanie včas zakončí.

Ako text sa môže brať antifóna z GR, či už so žalmom, alebo len sama antifóna, alebo antifóna z Jednoduchého graduála, alebo iný vhodný spev schválený biskupskou konferenciou. Pri tom spieva buď sám zbor, buď zbor alebo kantor s ľudom.

Ak sa nespieva, vtedy všetci veriaci, alebo niektorí z nich, alebo sám lektor recitujú príslušnú antifónu z misála. Ak ju nerecituje nikto, sám kňaz ju prednesie po svojom prijímaní, ale pred prijímaním veriacich (VSRM 56i).

Antifóna na prijímanie je celkom symetrická so vstupnou. Až na nepatrné výnimky je biblická, často vybratá z evanjelia a v mnohých prípadoch sa uvádzajú dve antifóny, z ktorých si možno vybrať.

Obsah spevu

Spevy majú vždy vzťah k Eucharistii. Často je text antifóny vybraný z evanjelia danej omše. Tým sa uplatňuje pravidlo biblického základu spevu. Tým sa prežíva a zároveň zdôrazňuje, že v evanjeliu počuté Slovo sa mysticky stáva Telom (Parsch).

Pre veľkonočný a vianočný okruh a pre sviatky platí, že ant. na Co je z myšlienkového okruhu evanjelia danej omše.

Pre obdobie cez rok platí: Väzba medzi evanjeliom (tri cykly) a antifónou na In, Of a Co (podľa Rímskeho Graduála bez ohľadu na cyklus A, B a C) sa narušila, teda nejestvuje. Dôsledok: Ak sa nespieva, ale posluhujúci a v krajnom prípade sám kňaz číta z Misála antifónu na Co, môže si vybrať jednu z dvoch. Keď si všimame ich myšlienkové okruhy týchto dvoch antifón: prvá z nich

sa dotýka vertikálneho smeru človek – Boh. Druhá sa skôr dotýka horizontálneho smeru – eucharistia a bratstvo človek – človek.

2.4 Chválospev po prijímaní

Obsah: *Vždy rovnako – poďakovanie.*

Trvanie: *Od ukončenia rozdávania prijímania po modlitbu po prijímaní.*

Možnosti: *Silencium alebo ďakovný žalm alebo chválospev.*

2.5. Hlavná myšlienka omše

Hlavná myšlienka omše je ústredná téma konkrétnej omše. Je to tá idea, ktorú vytvorila menlivé časti omše, celé tzv. proprium. Možno ju definovať a slovne vyjadriť jednoduchou formuláciou. Ak má byť formulácia užitočná, musí byť krátka a výstižná, niekoľkými kľúčovými slovami, aby sa s ňou mohlo textovo pracovať. Napríklad pri hľadaní čo najvýstižnejšieho spevu omše a najmä pri odbornej príprave spevníka – kancionála omšových spevov.

Hlavná myšlienka omše nie je daná podstatou omše, lebo tou je Kristova obeta, ktorá sa sprítomňuje nekrvavým spôsobom. Nie je to ani názov slávnosti. Na slávnosť Narodenia sú tri rôzne formuláre omše a každá z nich má svoju hlavnú myšlienku.

Hlavná myšlienka je daná *tajomstvom slávenia a najmä evanjeliom omše*. Pritom evanjeliom podstatne opisuje alebo dopĺňa tajomstvo daného slávenia.¹⁷ Hlavná myšlienka omše sa jednoducho vyjadří na slávnosti, sviatky a spomienky. Sú slávenia niektorého Božieho tajomstva, Pána Ježiša, P. Márie alebo svätých. Pomerne ľahko sa identifikuje hlavná myšlienka aj v omšiach vianočného a veľkonočného okruhu.

2.6 “Tematické vyladenie omše”

Hlavná myšlienka sa odzrkadlí vo všetkých menlivých častiach omše - v propriu.

Prelínanie hlavnej myšlienky omše v propriu omše, najmä v procesiových spevoch In, Of a Co voláme tematické vyladenie omše:

- tematické vyladenie "In" je syntéza hlavnej myšlienky s úvodom do slávenia
- tematické vyladenie "Of" je syntéza hlavnej myšlienky s úkonom prinášania obetných darov
- tematické vyladenie "Co" je syntéza hlavnej myšlienky s (vždy evanjeliovou) témou prijímania.¹⁸

Pri tematickom vyladení omše v spevoch In, Of a Co treba hodnotiť všetky menlivé texty a nájsť súvislosti ich výberu, odhaliť "čo" hovoria a "prečo" práve takto to vyslovujú v danom konkrétnom slávení.

Význam pre liturgickú prax: starostlivo pripraviť každý procesiový spev (nedeľa, slávnosť, sviatok) vyberáme s oľadom na hlavnú myšlienku omše a jej tematické stvárnenie.

Npr. výber piesní na Sviatok premenenia Pána nebude z bežných piesní obdobia cez rok, ale:

In JKS 115,1 Ježišu, Ježišu nad slnko jasnejší...

JKS 115,6 po tejto časnosti ved' nás do večnosti... Nech tá tam s tvojimi...

Of JKS 118 kdes moje spasenie, láska moja, láska moja a srdca nadšenie, víťaz boja... O, Ježišu môj,... V úzkostiach, žalostiach, sám pri mne stoj.

Co JKS 194 Ježiš Kristus, Spasiteľ náš smrť premohol za nás. Slávne zmŕtvych vstal, tým zlosť prekonal,...

3. Hudba v liturgii – omše pre deti, mládež a zvláštne skupiny

3.1 Omše za účasti detí

Omše za účasti detí sú výrazom dôležitej a povinnej starostlivosti cirkvi o deti pred či po prvom prijatí Eucharistie. Okolnosti dnešného života nie sú pre ich duchovný

vývoj najpriaznivejšie a neraz si povinnosť, vyplývajúcu z krstu, ich rodičia neplnia.

Už DVK hovorí o potrebe prispôsobenia liturgie rôznym skupinám. Pritom neide o iný alebo nový obrad, ale o určité prispôsobenie skrátením, zjednodušením, vynechaním niektorých prvkov pre sprístupnenie chápania. Ide o deti pred obdobím dospievania. Deti telesne alebo duševne postihnuté vyžadujú potom ešte ďalšie prispôsobenia.

Slávenie sv. omše za účasti detí je požiadavkou samotného Koncilu (SC 14 a 39). Preto SLK vydala podľa Posvätnej kongregácie pre bohoslužbu a s jej schválením dve publikácie - *Slávenie sv. omše za účasti detí* a *Lekcionár na omše za účasti detí*.¹⁹ Prispôsobenia, ktoré celebrantovi slávenie poskytuje sú naozaj bohaté. Medzi nimi zvláštne dovolenia má hudba, gestá, použitie vizuálnych prvkov²⁰ i možnosť dialógu v rámci homílie.²¹

SLK umožnila už za totality používanie týchto *Omší za účasti detí* pod titulom *Slávnosť prvého sv. prijímania*, i keď bolo uvedené len v direktóriu. Pri texte bola najmenšími písmenami vytlačená poznámka, že kánon možno použiť i pri iných príležitostiach.²² Podobne od r. 1977 boli oficiálne vydané kajúce pobožnosti pre deti.²³

VEDENIE DETÍ DO SLÁVENIA EUCHARISTIE

Liturgickú a eucharistickú výchovu nemožno oddeliť od výchovy ľudskej. Preto i keď deti majú vrodenný cit pre Boha, ide i o základné kresťanské hodnoty ako spoločné úkony, pozdravy, schopnosť počúvať, žiadať a dať odpustenie, prejavíť vďaku, chápať určité symboly, ovzdušie priateľstva a hostiny.

Zvlášť veľký význam má katechéza o omši. Pomôcť má celé spoločenstvo, najmä uvedomejší kresťania a rodiny, katolícka škola, združenie, hnutie.

Liturgická a eucharistická formácia má popri tom viesť k tomu, aby život viac zodpovedal evanjeliu.

OMŠE ZA ÚČASTI DOSPELÝCH, KDE SÚ AJ DETI

Napríklad farské nedeľné omše. Deťom sa treba venovať. Môžu to urobiť niektoré osoby - katechéti nie veľmi vzdialene od kostola. Napríklad na osobitnom mieste a na záver napríklad priviesť do kostola, aby dostali požehnanie. Môže sa im niekedy urobiť azda aj bohoslužba slova s ich činnou účasťou.

Ak je detí veľa, treba z času na čas usporiadať omšu tak, aby sa viac vazali do úvahy ich požiadavky - homília, s dovolením biskupa i výraznejšie úpravy omši s deťmi.

OMŠA S DEŤMI, NA KTOREJ SA ZÚČASTŇUJÚ AJ DOSPELÍ

Je to bohoslužba hlavne v týždni. V podstate treba dodržať VSRM, i keď nie doslovne.

Deti nech sa zúčastňujú samotnej prípravy omše - priestor, výzdoba, oltár a príprava obetných darov, spev, čítania, MV, obetné dary. Vonkajšie prídavky nech sú zamerané na vnútornú účasť. Mimoriadne dôležitá je vnútorná dispozícia kňaza, z ktorej vyplýva všetka slávnostná, rodinná a osobitná atmosféra. Výzvy možno vždy predniesť voľne. Na vhodné priame oslovenia sú miesta: pri úkone kajúcnosti, pred modlitbou nad obetnými darmi, pred modlitbou Pána, pri znaku pokoja, pred sv. prijímaním.

ČÍTANIA

Dovoľuje sa znížiť počet na dve, až jedno, ak je to pre deti prospešné. Ak sa chápaniu detí ukazuje menšia zrozumiteľnosť všetkých troch čítaní, dovoľuje sa zámena. s podmienkou brať ohľad na liturgické obdobie. (konferencie biskupov by mohli pripraviť vhodný lekciónár). S opatrnosťou možno vynechať verše, náročnejšie na chápacosť detí. Pre lep-

šiu chápacosť možno užiť vhodnejší preklad, treba sa vyhnúť parafrázovaniu.

Vhodné je dať deťom čítať časť čítania.

BS - nesmie chýbať aspoň jedno čítanie, vždy má byť evanjelium.

Vhodné je využiť pred čítaním vhodný komentár, v omši o svätom napríklad niečo z jeho životopisu.

Ak sa zdá užitočné, homília môže vplynúť do dialógu.

MODLITBY

Možno vhodne vybrať z RM, prihliadať treba na obdobie. Prispôsobenie chápaniu detí možno urobiť aj tak, že sa ich slovné znenie upraví s dodržaním zmyslu.

SPEV MEDZI ČÍTANIAMÍ A SPEV VŠEOBECNE, GESTÁ, ZVLÁŠTNOSTI

možno skrátiť na niekoľko vhodných veršov, zvoliť iný psalmodický spev, alebo ho nahradiť rozjímaním. Ak je len jedno čítanie, spev môže byť po homílii.

Spev vôbec je veľmi vhodný, najmä akklamácie je vhodnejšie spievať ako recitovať.

Pre uľahčenie účasti na speve možno spevy Gloria, Krédo, Sanktus a Agnus so súhlasom konferencie biskupov prispôbiť deťom i s odchýlkami od záväzného textu. Diskrétne možno použiť aj reprodukovanosť hudbu (na rozdiel od iných slávení). Konferencia biskupov môže prispôbiť aj gestá. Osobitnú dôležitosť majú procesie, napríklad na vstup, s darmi a pod.

Vizuálne prvky pre svoju účinnosť môžu sa rozšíriť. Okrem zdôraznení liturgických farieb, sviec, kríža napríklad aj výkresy, znázornenie modlitieb, obsahu homílie, vzbudenie rozjímania.

Celkový prednes a posv. ticho treba prispôbiť povahe detí.

Predsa treba dbať na cieľ - riadna forma

omše a prispôsobovať sa jej. Napríklad už deti je správne postupne učiť nicejsko-carhradské znenie kréda.

ÚPRAVY OBRADOV

Úvod - možno ho zjednodušiť a skrátiť, nie vynechať.

Dôležité je oslovenie detí pred požehnaním a prepustením, určité - hoci krátke - zopakovanie a zdôraznenie.

Požehnanie možno zdôrazniť, rozšíriť. Nech má trojičnú formu so znakom kríža na konci.

3.2 Omše pre malé spoločenstvá

Liturgické zhromaždenie je znakom a nástrojom zjednotenia všetkých ľudí a zvlášť Cirkvi s Kristom. Pastoračná starostlivosť smeruje aj k zvláštnym skupinám nie preto, aby živila tendencie k oddelovaniu, k cirkvičkám, k privilégiám, ale aby sa išlo v ústrety osobitným potrebám alebo aby sa prehĺbil a posilnil kresťanský život podľa požiadaviek a príprav vy osob samostatných skupín.²⁴ Z týchto slov a z dokumentu EM²⁵ vyplýva zmysel liturgických úprav slávení „malých skupín“.

Inštrukcia AP tieto skupiny definuje (deti a mládež, kolektívy zoskupené podľa profesií a najrôznejších záujmov) a stanovuje pre ich slávenia určité fakulty ako miesto, čas, účastníci a platnosť predpisov Rímskeho misála. Nabáda k opatrnosti a rešpektu podstatného charakteru úkonu kultu a na plné využívanie možností, ktoré predpisy bežne celebrantom poskytujú. Možnosť sláviť sv. omšu mimo kostola, kódex cirkevného práva tiež zaväzuje konať *na posvätnom mieste, ak v jednotlivom prípade potreba vyžaduje niečo iné, má to byť na slušnom mieste.*²⁶ Zvlášťne slávenia sa odporúčajú vo férie, nie v nedele a sviatky (EM²⁷). Nie je dovolené vylúčiť účasť tých, ktorí o ňu majú oprávnený záujem.

Precedentnou je odpoveď Kongregácie pre Boží kult na otázku privilégií liturgických slávení hnutia Neokatuchumenov. Z odpovede vyplýva, že dovoľenia sú v duchu VSRM, smerníc AP, EM a disciplíny prijímania pod obidvoma spôsobmi, ako boli stanovené územnou vrchnosťou. Premiestnenie obradu pokoja po všeobecnej modlitbe, podmienené so súhlasom miestneho ordinára po modlitbe veriacich bolo dané „ad experimentum“²⁷

Dokument Actio pastoralis v slovenskom preklade ešte nevyšiel.

Záver

je odpoveďou na otázku, aká by mala byť pastoračne účinná liturgia?

1. starostlivo pripravená, v plnej jednote s cirkvou

Ak chýba snaha o svedomité slávenie podľa želania cirkvi a ak si liturgickí služobníci *kňaz, organista, žalmista a lektor* nemajú čo pred omšou povedať, svedčí to o nedbalom prístupe k liturgii.

2. bratská, rodinná, srdečná

Dobrá atmosféru liturgických slávení vytvárajú najmä priateľské vzťahy. Napäté pomery najmä medzi celebrantom a liturgickými služobníkmi alebo veriacimi sa majú najprv usporiadať v duchu evanjelia *Ked' teda prinášaš dar na oltár a tam si spomenieš, že tvoj brat má niečo proti teba, nechaj svoj dar pred oltárom a chod's najprv zmieriť so svojím bratom...* (Mt 5,24).

Nutné sú dôstojné kultúrne okolnosti liturgického priestoru.²⁸ ako osvetlenie, ozvučenie, pohodlné lavice, temperovanie v zimnom období spolu s hodnotou hudobnou stránkou bohoslužieb.

Božiemu ľudu dlhujeme liturgické vysvetľovanie a poučovanie - homílie, katechéza, tematické a cyklické kázne.

Celebrantom z radov kňazov dlhujeme liturgicko - pastoračné témy prednášok na rekolekciách.

Pastoračné poznámky

1. Zbor má pri liturgii dôležité miesto

- Zbor ma definovanú úlohu - napomáha spev veriacich.

- Napomôže dobrú úroveň spevu, ak spieva doslova každé Amen...

- Zbory často spievajú „vločky“ bez ohľadu na textovo-liturgické kritériá (npr. spievajú o kvietoch, hviezdách a o samote, samote, samote...) Naproti tomu liturgia poskytuje prameň živej vody Slova v Písme, žalmoch, liturgických a schválených textoch. Tie treba vyhľadávať.

- Od zboristov počujem neraz poznámku: Keby náš pán farár, alebo pán kaplán aspoň niekedy k nám prišiel. A keby nás aspoň pokritizoval, že sme niečo pokazili, boli by sme vďační. Ale jemu je všetko jedno, nikdy ani sa len nezastaví... A pritom oni hodiny cvičia, aby liturgia ...

2. Starostlivosť o liturgických služobníkov, najmä o organistu

- Má dostať liturgické školenie a formáciu

- Spolupráca kňaza s organistom a zborom

- *Organista má byť hudobne zdatný, ale to nestačí. Má dostať i liturgickú formáciu, aby vedel vybrať a spievať to najvhodnejšie. To sa dosiahne systematickou spoluprácou.*

- *Predstava, že kňaz je „pánom“ pri oltári a organista „pánom“ na chóre je chybná*

- *Ak kňaz a organista si nemajú čo pred liturgiou povedať, znamená to netvorivý prístup*

3. Pokoncilová variabilita a kreativnosť

- Výber formulárov omše a obradov omše (úkony kajúčnosti, slávnostné požehnania)

- Výber rituálnych omší a omší na rozličné potreby a príležitosti

- Spájanie liturgie omše s liturgiou hodín
- Výber úkonov a formulárov, ktoré zvýrazia slávnostnosť (sprievody, incenz, kropenie, nesenie evanjeliára, ceroferi, iní posluhujúci, dobre nacvičení a zohratí)

- Aktualizované modlitby veriacich

- Prinášaním chleba a vína na eucharistickú obeť, alebo aj iných darov pre potreby kostola a chudobných aj v omšiach s deťmi

- Monitiones

4. Vonkajšia stránka speváckeho prejavu kňazov

- *Pre celebrantov stačí minimálna miera nadania*

- *O to viac je potrebná disciplína a nácvik správne tvarovaného, rovnomerného tzv. deklamačného spevu - bez nácviku sa správne spievať nedá.*

- *Základné prvky, ktoré treba nacvičiť a zautomatizovať - rovnomernosť, ľahkosť, rešpektovanie prízvukov a dĺžok.*

Dôraz treba la stačí iba toľ dať na:

- *Správna fonácia*

- *Prízvuky a dlžne*

- *Rovnomernosť spevu*

- *Dôsledná intonácia, najmä citlivého tónu*

- *Vyvážená miera spevu (sviatok – piatok)*

Použité zkratky:

AP - Actio pastoralis

Co – communio

DVK – Druhý vatikánský koncil

EM - Eucharisticum mysterium

In – introit

JKS - Jednotný katolícky spevník (Slovensko)

LEV – Libreria Editrice Vaticana - Vatikánské nakladateľství

LH – Liturgia horarum – breviár

Of – ofertorium

SC – Konstituce Druhého vatikánskeho koncilu o liturgii Sacrosanctum Concilium

SLK – Slovenská liturgická komisiá
 RM – Rímsky misál
 VSRM – Všeobecné smernice Rímskeho
 misála

¹ SC 112

² V prvotných dobách bol spev pri bohoslužbách dôležitejší, než dnes, tiché omše boli neznáme. Úloha spevákov bola významnejšia, patrili k duchovnému stavu, ako dosvedčujú viaceré synody. Dosvedčuje to i Chalcedonský všeobecný snem (451), keď v 14. kánone vymenúva vedľa lektorov i kantorov. Porov.: Š á t e k, J.: Musica sacra, rukopis skrípt 1944, str. 16.

³ SC 7

⁴ Pojem posvätná hudba obsahuje gregoriánsky chorál, dávnejšie i novšie formy viachlasnej cirkevnej hudby, organovú hudbu, liturgický spev, spev ľudu a náboženské ľudové piesne. Porov. N a d o l s k i, B.: Liturgika I., Poznaň: Pallottinum 1089, s. 110.

⁵ MS 4

⁶ Porov. Vyznanie viery

⁷ MS 16

⁸ MS 5

⁹ Príhovor sv. Otca pápeže Pavla VI umelcom v Siptínskej kaplnke 7.mája 1964 (AAS 56/1964).

¹⁰ RATZINGER, J.: SVIATOK VIERY - pripomienky o cirkevnej hudbe v Diakonia, 3/1990

¹¹ SC 112

¹² prevzaté z rukopisu Doc. PhDr. Juraja Lexmanna, CSc. Uložené v osobnom archíve.

¹³ Martimort, A.: La Chiesa in preghiera II, s. 43

¹⁴ Por. MARTIMORT, A.G.: La Chiesa in preghiera II, s.103.

¹⁵ Napríklad na Of mariánskej omše treba spievať mariánske piesne, ktoré však nikdy nie je dovolené spievať cez prijímanie. Podobne cez Of omše o svätom je vhodné spievať pieseň o svätom.

¹⁶ VSRM 56i

¹⁷ Napríklad slávnosť Zjavenie Pána: evanjelium (Mt 2,1-12) hovorí o poklone mudrcov, ale slávenie má širší obsah.

¹⁸ Por. KONEČNÝ, A.: Problematika slovenského liturgického spevníka. Obsahu procesiových spevov je venovaná v III. kap., 1. stať Normatívny obsah procesiových spevov., s. 72 - 76.

¹⁹ Obe príručky pre SLK vydalo Vydavateľstvo Osveta Martin, 1992

²⁰ Slávenie omše za účasti detí, Osveta Martin, 1992, úvod.

²¹ Lekcionár omše za účasti detí, Osveta Martin, 1992, úvod, str. 10.

²² Direktórium 1983,SSV 1983, s.212-227

²³ ORDO PAENITENTIAE, SSV 1977i

²⁴ Actio pastoralis, inštrukcia Posvätnej kongregácie pre Boží kult z 15.mája 1969, v Enchiridion liturgico, Piemme1989, 495-508

²⁵ Eucharisticum mysterium, inštrukcia Posvätnej kongregácie pre Boží kult a „rady“ z 25.mája 1967, v Liturgia, 2/1993

²⁶ Por. CIC 932

²⁷ Liturgia 2/1998, Odpoveď na predloženú pochybnosť o liturgických sláveniach v hnutí neokatechumenátu. Obsah dovolenia: Kongregácia dáva súhlas na prijímanie pod obojím spôsobom a premiestniť obrad pokoja po všeobecnej modlitba „ad experimentum“, podmienené súhlasom miestneho ordinára.

²⁸ Sv. Jánovi Vianneymu nič nebolo dostatočne pekné veľkosti liturgie.

*Mons. Prof. ThDr. Ing. Anton Konečný PhD.
 je odborníkom na liturgiku. Byl prvním
 rektorem obnoveného košického semináře
 a dvě období děkanem TF Katolické
 univerzity v Ružomberku se sídlem v Košicích.
 V současnosti se věnuje přednáškové činnosti.*

*Oslava
 20 let
 Vesmíru*

INSTITUT AUTORITY VE VÝVOJI SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI

Petr Sak

Sociolog Petr Sak vydal na podzim 2012 knihu „Sociologie stáří a seniorů“. Jeho výzkum přinesl zásadní empirické poznatky k problematice autority, což se týká především mladých lidí. Zjistil, že dlouhodobě klesá význam autority obecně jako institutu sociální regulace a socializace. O zásadních změnách spojených s postavením ženy ve společnosti svědčí skutečnost, že pro českou populaci je největší autoritou matka. Senioři jako objekt autority v rolích dědečka a babičky jsou pro mladou generaci autoritou hned za otcem a matkou. Mimo rodinu se pro mladou generaci autorita vyskytuje zcela okrajově. I to vypovídá o stavu vývojových trendů české společnosti. Ve svém článku se autor zamýšlí též nad příčinami poklesu autority. Ať s nimi čtenář souhlasí nebo k nim má výhrady, příspěvek je jistě v mnohém inspirativní.

Společenský kontext změn významu autority

Společnost je složitý systém vzájemně provázaných subsystémů a sociálních jevů. V tomto systému jsou dvě základní tendence spojené s uvedenou provázaností subsystémů. Tendence celý systém uvádět do harmonie, subsystémy vybalancovat a opačná tendence, spojená s dynamikou systému, vedoucí ke změně. Reprodukce systému je svár těchto tendencí a hledání optima mezi krajnostmi zakonzervování systému a jeho anomii. Tyto tendence vedoucí od jednoho stavu systému k jinému jsou proječovány procesy, které probíhají v rámci celého systému, uvnitř subsystémů a mezi subsystémy, přičemž tyto procesy mají odlišnou temporalitu. Změna jednoho subsystému vyvolává tlak na změny v dalších subsystémech a na změnu celého systému. Avšak procesy vyvolané prvotní změnou mají odlišnou temporalitu, takže procesy vyvolané prvotní změnou přinášejí nejdříve disharmonii mezi subsystémy a postupné navozování stavů subsys-

tému korespondující s prvotní změnou. Ne každá změna v subsystému se stává příčinou změn v dalších subsystémech. Stav systému a subsystému a jeho konzervativní tendence k harmonii má tendenci změnu potlačit, pouze malá část změn se prosadí jako prvotní příčinná změna pro změny v dalších subsystémech. Je otázkou, co rozhoduje o přechodu změny z řádu subsystému do vyššího řádu příčinné změny v dalších subsystémech.

Jedna z nejpodstatnějších změn souvisí s entitou celého systému, s vazbami na vnější prostředí, s hranicemi systému, jejich definováním a redefinováním. Tlak na změny systému mohou přicházet i mimo systém. Současnou etapu vývoje lidské civilizace a sociálních entit charakterizují právě změny v definování sociálních entit a v měnění hranic jejich systémů. Evropská integrace, globalizace a planetarizace jsou procesy, které jsou nabitě změnami, které mají příčinný charakter prvotní změny.

Pedagogika je disciplína značně konzervativní, s nízkou mírou reflexe změn probíha-

jících mimo její rámec a s nízkou schopností na změny reagovat změnou aktivit. Neustále opakuje aktivity, které ztratily relevanci v proměněném světě. Snaží se postavit „lod na břehu vyschlého moře“, „lovit v poušti vydry“.

Česká společnost prochází zásadními změnami již třetí desítku let. Tyto změny mají různý charakter z hlediska jejich plánovanosti, očekávatelnosti a chtěnosti. Tyto tři atributy změn jsou odlišné v různých vrstvách společnosti. Můžeme vidět škálu subjektivitu od celku společnosti po několik jedinců. Tyto změny systému vedou od stavu společnosti v roce 1989 k současné tržní společnosti bez přívlasků, v níž cílovou kategorií je zisk a majetek a nástroji jsou tržní mechanismy. Tato proměna systému sebou přináší posilování či oslabování vedoucí až k zániku určitých sociálních, jevů, kategorií, sociálních mechanismů, institutů a institucí.

Ideologickou platformou těchto změn je neoliberalismus a sociální darwinismus. Stále významnější, nejen v ekonomice, ale i v dalších subsystémech, se stává např. korupce, která je logickou a imanentní součástí systému, protože její fungování vychází z principů systému. Je logické, že dochází ke změnám i ve formálních systémech společnosti jako je důchodový systém, zdravotní systém, sociální systém, protože stávající podoba těchto systémů neodpovídá podstatě tržní společnosti bez přívlasků a sociálnímu darwinismu. Neoliberalismu a sociálnímu darwinismu odporuje z podstaty i celý sociální stát. Chaos, který vládne současnému světu, se odráží i ve vědomí lidí. Tento chaos se promítá i ve vědomí lidí. Je až groteskní, že Václav Klaus¹ se obrátil o pomoc při likvidaci sociálního státu na představitele římsko-katolické církve, protože sociální stát naopak koresponduje s podstatou křesťanství. I když při vzniku křesťanství sociální

darwinismus ještě nebyl explicitně formulován jako teorie, původní poselství Krista reagovalo na ty prvky v chování a idejích dané etapy lidské civilizace, které bychom z dnešního pohledu mohli zařadit do ideologií sociálního darwinismu a tržní společnosti bez přívlasků. Podstata původního křesťanství je vlastně antitezí těchto ideologií. Pokud by se katolická církev ztotožnila s výzvou Václava Klause, popřela by podstatu, na které vznikla.

Ke změnám dochází nejen u formálních systémů společnosti, které lze poměrně jednoduše změnit byrokraticky a legislativně. Ke změnám dochází i u neformálních sociálních systémů regulace, sociálních norem chování, institutů a regulativů. Změny neprochází společností plynule, plošně a ve stejném čase. Jako tektonické pohyby se mění podle druhu a struktury geologických vrstev, tak také tempo změn a samotné změny ve společnosti se liší podle sociálních skupin, generací a věkových a vzdělanostních skupin. Největší rozdíl je mezi starou a mladou generací. Zatímco společenské změny se u mládeže zvnitřňují v rámci procesu primární socializace a sociálního zrání, a nestřetávají se v osobnosti s ustálenými strukturami hodnot, sociálních norem chování, idejí apod., u staré generace je tomu jinak. Zvnitřňování změn má charakter resocializace a změny vstupují do struktur, které se tvořily celý život a je proto tedy náročné a složité je měnit.

Lidé svou aktivitou a interakcí, kromě materiálních produktů a artefaktů produkují také „sociálně“, čímž reprodukují a modifikují sociální entity, jichž jsou součástí. Součástí produkovaného sociálního je permanentní potvrzování identity sociální entity a současně její kontinuální narušování, zajišťující její vývoj. Významnou roli v těchto procesech hrají formální i neformál-

ní regulativy a instituty, které samy podléhají změně.

Institut autority

K neformálním institutům, podílejících se komplexně na reprodukci sociální, patří autorita, která se od jiných sociálních regulativů odlišuje syntetičností, komplexností a vitalností. Na rozdíl od dílčích a izolovaných sociálních norem, hodnot, postojů, názorů a dalších sociálních jevů, autorita představuje vitalizovaný a personalizovaný prvek sociální, vzájemně konzistentních a propojených sociálních subsystémů. Subjekt je průsečíkem subsystémů hodnot, sociálních norem chování, životního stylu, sociálních kompetencí a životního příběhu, tedy sledu událostí, v nichž subjekt jednal konzistentně se zvnitřněnými hodnotami a normami. Svým životem, konzistentním s obsahem svého vědomí, vytváří subjekt – autorita novou jedinečnou skutečnost, „individuální stopu sociální“, která se vynořuje z obecné společnosti a je reflektována lidmi, v jejichž sociálním poli se objeví. V návaznosti na reflexi dochází ke spontánním hodnotícím procesům. Při mimořádně pozitivních výsledcích se hodnocený subjekt dostává do „pásma autority“, která se může dále posilovat či z pásma autority klesnout.

Autorita je vztahem dvou subjektů a mimo tento vztah nemůže autorita existovat. Autorita je jedinec, jehož životní styl, životní dráha, chování, postoje a znalosti představují pro druhý subjekt nezpochybnitelnou hodnotu. Oba subjekty musí být určitým způsobem kompatibilní. Například kdyby dnes žili Sokrates, Platon, Komenský, těžko by byli autoritou pro nějakého fotbalistu či modelku, protože jejich světy by byly zcela mimoběžné a jejich osobnosti nekompatibilní. Bylo by však možné, že média, především bulvární, by tyto osobnosti zmedializovaly

a převedly do světa modelek, politiků, fotbalistů a bulvárních diváků, posluchačů a čtenářů. Procesy utváření „individuální stopy sociální“, její reflexe a hodnocení jsou vnořeny do makrospolečenských procesů a jsou jimi pochopitelně ovlivněny.

Čím jsou změny ve společnosti větší a mají větší dynamiku, tím je větší diskrepance mezi jejich zvnitřněním starou a mladou generací, tím je větší propast mezi mladou a starou generací, tím více narůstá mezi nimi napětí a jsou možné konflikty, protože stará generace je ve větší míře personalizací minulých stavů společnosti a nová generace zase personalizací počínajících stavů společnosti.

To souvisí s kategorií autority. Domnívám se, že tlak na změnu autority má dvojí charakter.

1. v situaci převažující kontinuity společenského vývoje příslušníci starší generace jsou nositeli vlastností, kompetencí, atributů, které jsou hodnotou nejen v minulosti jejich životů, ale i v přítomnosti, v níž jsou vnímány i dětmi a mladými lidmi a lze předpokládat, že budou hodnotou i v budoucnu, která bude patřit mladé generaci. Tedy i pro stávající děti a mládež jsou atributy dané osobnosti vysoce žádané, hodnota atributů se přenáší na jejich nositele, personalizuje se.

Oslabování kontinuity a posilování diskontinuity může znamenat proměnu tohoto procesu. Vývoj společnosti může znamenat devalorizaci dřívějších jevů, hodnot a vlastností a přinést nové potřebné vlastnosti a kompetenci. To je dnešní situace, kdy nastupuje nová éra informační společnosti s novými technologiemi, které vyžadují nové kompetence, tvořící novou počítačovou gramotnost. Nejenže příslušníci starších generací nebyli schopni mladou generaci v masovém měřítku novou počítačovou gramotnost naučit, ale naopak došlo ke ge-

nerační inverzi a mladí lidé učili své rodiče a prarodiče. Ve společnosti se vytvořil mýtus, že stará generace není schopna nové technologie používat, který přežíval, i když již zdaleka neplatil. Druhou příčinou byla změna politického systému a mediálně permanentně šířené názory a postoje, že generace, která žila v dřívějším systému je méně hodnotná a teprve až vyroste nová generace, tak se společnost začne normálně vyvíjet. To jsou dva z důvodů, počítačová gramotnost a život ve „zločineckém systému“, které znehodnocují celou generaci a její individuální příslušníky. Tento obecný soud má vliv i na postoje k jednotlivým členům generace, mezi nimiž se těžko hledají autority;

2. součástí změn je také proměna sociability², jejíž součástí je také změna sociálních regulativů a jejich závažnost pro chování lidí. Jednak se mění sociální normy chování, hodnoty, ale také jejich závažnost pro chování lidí. Chování lidí podle modifikované sociability stále méně ovládají zvnitřněné sociální normy a hodnoty. Na významu nabývá řízení na základě vnějších stimulů a mediální manipulace, reklamy, marketingu korporací. Např. marketing a reklama bank se podílely na tom, že během několika let narostlo obrovské zadlužení českých domácností.

Autorita patří do sféry sociálních regulativů. Autorita představuje „živou“ personalizovanou entitu, která je nositelem strukturovaných, vzájemně provázaných a konzistentních sociálních norem, postojů, názorů, morálních norem, kompetencí, hodnot, vzorců a způsobu, chování, které byly uplatněny v životním příběhu člověka a toho, co člověk vykonal, vytvořil. Tyto provázané sociální regulativy, životní příběh a konkrétní člověk tvoří jednotu, integrovanou osobnost, jejíž hodnocení sociálním okolím přináší pozitivní hodnocení a vysokou prestiž.

Výzkum autority a empirické poznatky

Pozici autority v české společnosti jsme zkoumali ve výzkumu „Senioři v stárnoucí české společnosti“, který byl realizován v rámci grantu MŠMT ČR „Proměna sociálního obsahu kategorie generace seniorů.

Príspevek k sociologii třetího věku“. Metodika a informace o výběrovém souboru je popsána v příspěvku Karolíny Kolesárové „Sociální profil skupin a generací s vyšší a nižší mírou uznávání autority“. Následující tři grafy pracují s četnostmi stupňů hodnotící škály stoupající od 1 (rozhodně ne autoritou) do 5 (rozhodně ano autoritou) a s indexem (průměrem z četností). Do baterie autorit bylo zařazeno sedm typů autorit: otec, matka, dědeček, babička, učitel, umělec, sportovec, politik/státník. Míra autority je porovnávána mezi generacemi, přičemž střední a stará generace jsou ještě rozloženy na dvě části.

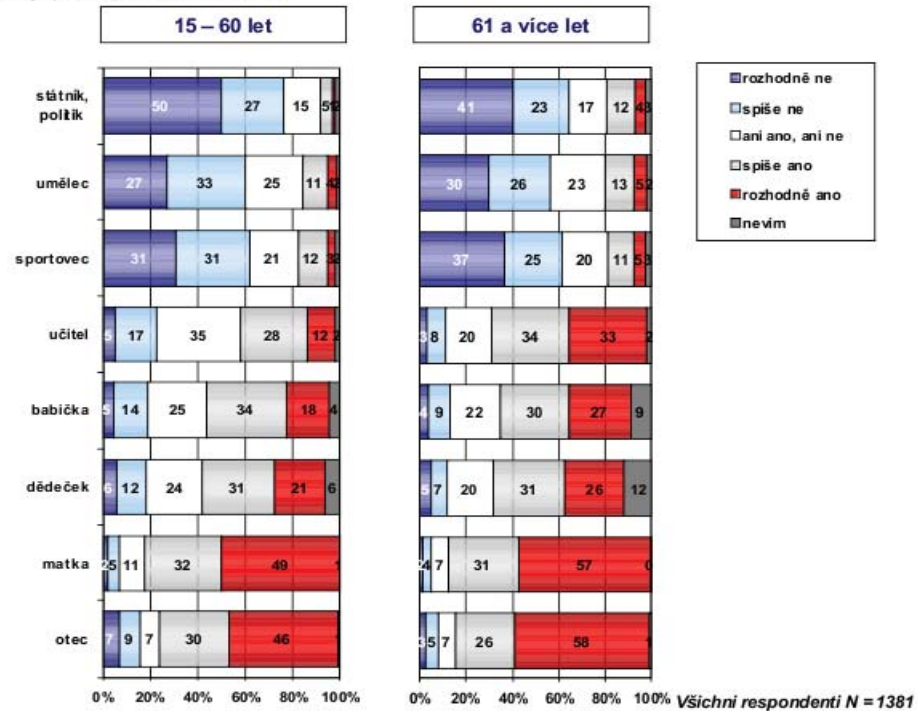
Změněná sociabilita vzhledem k proměně sociálního obsahu, k vyšší orientaci na sebe a menší orientaci na druhé, devalorizaci sociálních hodnot, společenským změnám, ideologii sociálního darwinismu a neoliberalismu vede ke snížení významu autority.

Aplikací teoretické analýzy na konkrétně historickou situaci nacházíme další příčiny poklesu autority. Většina současných politiků, novinářů a médií po řadu let dehonestuje vše, co bylo před listopadem 1989. Ani se nepokoušejí o analýzu této etapy historického vývoje a jednorázovým aktem zvednutí ruky v parlamentu degradují historické bádání na dokazování zločinnosti dané historické epochy a propagandistické využití jeho výsledků. Veřejně a společensky aktivní lidé v rámci systému z této epochy jsou tím obecně zařazeni do kategorie lidí, kteří vlastně ani autoritou býti nemohou.

Graf 1

Rozdělení míra jednotlivých kategorií autority u staré a mladší generaci

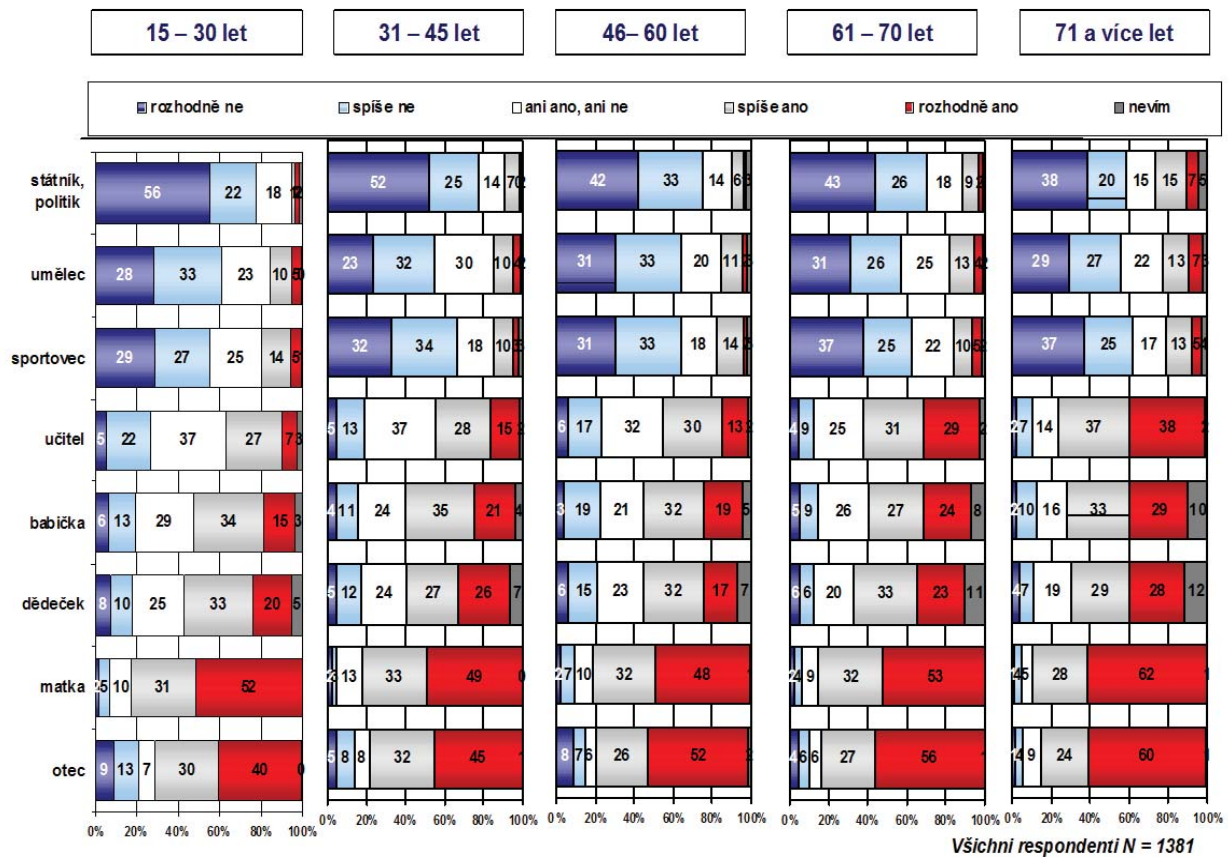
Otázka: Kdo a jak velkou byl pro Vás v životě autoritou?

Graf 2

Rozdělení míra jednotlivých kategorií autority ve věkových skupinách

Otázka: Kdo a jak velkou byl pro Vás v životě autoritou?

Zdalo se, že zcela jinou, morálně exklusivní pozici budou mít disidenti jako přinejmenším morální autority. Disidenti se měli stát autoritou a vzorem pro mladou generaci. Jejich tvář morálních autorit však v nových situacích bere za své. Řada z nich je chorobně posedlá majetkem a k jeho zvětšování používají jakékoliv prostředky, včetně korupce, zneužívání veřejných funkcí a tunelování. Bez vzdělání se derou do funkcí, včetně ministerských. Zatímco řadoví zaměstnanci si musí doplňovat vysokoškolské vzdělání, aby nepřišli o zaměstnání, disident se ještě v roce 2011 může stát bez vysokoškolského vzdělání ministrem. To vše vede ke ztrátě prestiže a autority nejen konkrétních disidentů spojených s uvedenými jevy, ale disidentů jako skupiny. Vrcholem je pak snaha politicky a silou státních orgánů vnutit společnosti, v rozporu s tradicí české společnosti, jako vzor a autoritu masové vrahy pod značkou odbojářů proti komunismu.

Výsledky výzkumu přinášejí jednoznačnou výpověď, jak společnost na tyto snahy a trendy reaguje. Odumírání autority a autorit u mladé generace je obecný trend. Pro mladou generaci jsou všechny kategorie menší autoritou než pro starší věkové skupiny a starší generace. Překvapivé je, jak malou autoritou jsou pro mladou generaci, tedy populaci ve věku 15 – 30 let, politici. „Rozhodně ano“ je autoritou politik pouze pro 1% mladých lidí, což je 7 x méně než pro seniory nad 70 let. Částečně to může být dáno i objektivně. T. G. Masaryk byl vysokou autoritou. Jeho autorita byla postavena na vysoké mravnosti, práci pro druhé, vysoké vzdělanosti, pracovitosti a nezpochybnitelných zásluhách na vzniku Československa. Pro generaci současníků a mladší generaci byl vzorem a vysokou autoritou. V určitém období se zdálo, že podobnou pozici by mohl pro současnou generaci zastávat Václav Havel. Média v tomto

směru působí na diváky, čtenáře a posluchače velice silně. Postupně však kauzy, jako Lucerna, „humanitární bombardování“, americká vojenská základna v Brdech, abdikace na post presidenta Československa a vzápětí kandidování na post presidenta České republiky, další zvolení do funkce presidenta díky hlasu poslance, na dobu volby účelově zavřeného, podpis pod dopis vyzývající k vojenské okupaci Iráku v roce 2003 a další kauzy, spojené s Václavem Havlem, zaujetí této posice zneumožnily, i když pro část veřejnosti V. Havel nepochybně autoritou je.

Pozice politiků/státníků, ale i umělců a sportovců znamená, že mediální produkce „osobností“ a „autorit“ zaznamenává úspěchy pouze v mělkých vrstvách osobnosti. Média, především televize, neustále v dalších a dalších pořadech zapojují do hry jimi vytvořené osobnosti a mediální autority, které jsou v těchto pořadech i podílejšími se diváky potvrzovány. Avšak mimo kontext mediálních a virtuálních událostí a mediální skutečnosti, tato mediální a virtuální podoba autority mizí a pro jedince, mimo jeho roli diváka a posluchače mediální osobnost svoji image, význam a hodnotu ztrácí.

Největší změnou autority ve společnosti prošly dvě kategorie, které tradičně patřily k největším autoritám „otec“ a „učitel“. S každou vyšší věkovou skupinou klesá podíl těch, pro které otec autoritou „rozhodně je“. Jde o pokles z 60% u seniorů nad 70 let ke 40% u mladé generace. Jak vysvětlit tento pokles? Je to generační vztah? U matky došlo k daleko nižšímu poklesu. Také pokles autority dědečka je výrazně méně zřetelný než u otce. Zřejmě pokles autority otce nelze vysvětlit pouze trendem obecného poklesu autority, ale jedná se o pokles vyplývající z měnící se pozice muže v rodině a ve společnosti. Rozklad patriarchální rodiny znamená nové rozdělení pozic a prestiže a také autori-

ty v nově se tvořící formě partnerské rodiny. Pravděpodobně jde o vzájemnou závislost, pokles významu autorit vede k poklesu pozice otce a naopak, pokles pozice otce přispívá k poklesu autority. Role otce a matky v nové rodině nejsou zatím zcela zvládnuty, což přispívá a znamená to pokles autority otce.

Reálná autorita matky v české společnosti a její vývoj podle výsledků výzkumu potvrzuje výrazné společenské změny. U mladé generace je větší autoritou matka než otec. I když i u matky došlo k poklesu autority, avšak méně než u otců a její pozice oproti otci je vyšší. To, proč byly dříve matky autoritou, jim zůstalo a přibýly jim nové funkce, aktivity, kompetence, které jim také přidávají autoritu. V lepším případě tedy vedle otce je v rodině matka nového typu, avšak

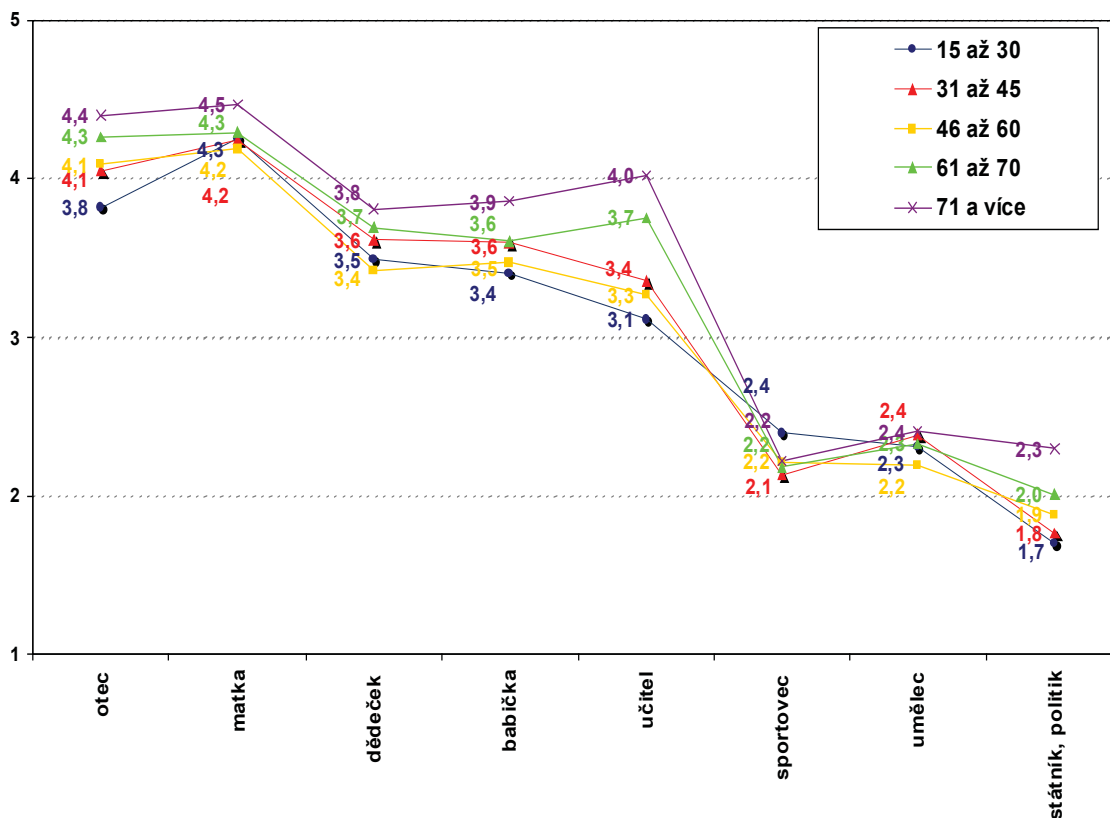
v horším, velmi častém případě, otec absentuje, protože rodiny jsou velmi nestabilní. Pochopitelně, že autorita otce, který odešel od rodiny, je pošramocena. Největší autoritou v české společnosti je v současnosti matka, což vypovídá o nových procesech ve společnosti.

Jak je patrné i z grafu, k největšímu poklesu autority došlo u učitele. V minulosti byl učitel třetí největší autoritou. 38% nejstarších hodnotí autoritu učitele „rozhodně ano“. Přičteme-li k tomu „spíše ano“, byl učitel autoritou pro 75% populace. V současnosti je v nejmladší věkové skupině učitel autoritou „rozhodně ano“ pro 7% a „spíše ano“ pro 27%. U žádné kategorie autority není mezigenerační propad tak výrazný jako u učitele. I tento propad vypovídá o hlubších změnách

Graf 3

Index autority ve věkových skupinách

Otázka: Kdo a jak velkou byl pro Vás v životě autoritou?

Všichni respondenti N = 1381

ve společnosti. Od dob obrození byl učitel klíčovou postavou ve společnosti také proto, že vzdělání bylo vysokou hodnotou a učitel byl nositel vzdělanosti pro mladou generaci. V současné české společnosti je škola a učitel neustále zpochybňován a zpochybňována je i jeho role ve vzdělávání. Různí reformátoři tvrdí, že úloha školy a učitelů se v postmoderní škole vytrácí a na jejich místo nastupuje internet a vyhledávání informací v kyberprostoru. Pro děti a mládež učitel přestává být tím, kdo je uvádí do světa vzdělání a v propojování informací a znalostí různých předmětů a oblastí do širších a širších souvislostí jim přibližuje svět a pomáhá jim ho chápat.

Závěry

Data empirického výzkumu prokazují, že institut autority v současné české společnosti silně oslabuje. V každé další generaci a mladší věkové skupině je menší podíl jedinců, kteří mají pro sebe nějakou autoritu.

Řada společenských a civilizačních procesů vede ke snižování až vytrácení institutu autority. V postmoderní době, která vylučuje jednu pravdu, není ani prostor pro autoritu, protože autorita znamená přiznání objektivně platných hodnot a norem, jichž je autorita subjektem. Jestliže každý má pravdu, potom je každý autoritou sám pro sebe. Je to pokračování procesu, který započal, když filosofové oznámili, že Bůh, jako míra všeho, je mrtev a nyní umírá autorita, jako někdo a něco, co nás přesahuje a k čemu se vztahujeme.

Milníky sociálního a historického času v jeho živé podobě jsou generace. Proces ero-

se autorit probíhá na ose senioři - mládež. Pro seniory byly tři výrazné autority: otec, matka a pak učitel. V současnosti je vztah mladé generace ke staré generaci spíše negativní a zdá, že nikdy nebyl horší. Podíváme-li se na autoritu dědečka a babičky, vidíme zajímavý rozdíl oproti autoritě rodičů. Zatímco matka má pro mladou generaci větší autoritu než otec, v generaci prarodičů je tomu naopak. To napovídá, že v případě otců se nejedná o determinaci pohlavím, ale spíše jde o generační podobu otců, jejich chování, které snižuje jejich autoritu. Dědečkové se samozřejmě liší rolí, která má jiný psychosociální obsah a funkci než otec. Každý pátý mladý člověk hodnotí autoritu svého dědečka jako nejvyšší autoritu (5 - rozhodně ano). To, že dědeček a babička jsou pro mladou generaci větší autoritou než učitel, všichni politici, umělci a sportovci ukazuje, že i v dnešní době mají senioři ve specifických rolích význam pro společnost a především pro děti a mládež. Za zásadní poznatek považujeme zjištění, že mimo rodinu se autority pro mladou generaci vyskytují pouze marginálně.

¹ Projev Václava Klause 28. 9. 2011 na Svatováclavské pouti ve Staré Boleslavi.

² Sak, P. a kol.: Člověk a vzdělání v informační společnosti. Praha: Portál 2007.

Kategorie sociability je rozpracována také v publikaci Sak, P. - Kolesárová, K.: Sociologie stáří a seniorů. Praha: Grada 2012.

Doc. PhDr. Petr Sak, CSc. se dlouhodobě věnuje výzkumům mezi mládeží. Přednáší na ETF KU a na UJAK.

OSLAVA 20-TI LET „VESMÍRU“

Letos v říjnu v rámci podzimních prázdnin proběhla oslava 20ti let od založení Diecézního centra života mládeže Vesmír. Ač se to zdá neuvěřitelné, Vesmír se stal „cetiletým“. Už od středy 24. října se do Orlických hor sjížděli mladí lidé, aby společně strávili jak podzimní prázdniny, tak také ohlédnutí se za Celostátním setkáním mládeže ve Žďáru nad Sázavou. Ale především, aby slavili, že mají Vesmír.

Po několika dnech příprav nastala sobota, přijelo mnoho lidí – mezi nimi i vzácní hosté: biskupové královéhradecké diecéze Mons. Jan Vokál, Mons. Josef Kajnek a P. Pavel Rousek – zakladatel centra. Také dorazila celá řada bývalých „týmáků“ – někteří i s rodinami, a další příznivci a dobrodinci Vesmíru. V odpoledních hodinách byla sloužena v polorozpadlém kostele sv. Matouše děkonná mše svatá, po které následovalo velkolepé pohoštění, na kterém se sešlo ne méně než 250 lidí. Protože právě v tento den velmi nepřálo počasí, bylo nutné, aby se všichni tísnilo uvnitř. Znovu jsme si tedy ověřili teorii, podle které se Vesmír rozpíná.

Poté následoval program moderovaný bývalými „týmáky“ Zdíškou Černochovou a Johnem Motyčkou. Za pomoci svědectví hostů představovali nejdůležitější chvíle „Vesmírné historie“ a posluchači se mohli vžít do vyprávění z prvopočátků, kdy byly podmínky života na Vesmíru mnohem složitější a těžší, než je tomu nyní. Každý si však při té příležitosti mohl uvědomit, že to, co mládež na centrum celá léta lákalo, není závislé na materiálním vybavení.

Na Vesmíru se za tu dobu vystříдалo téměř 70 „týmáků“ a celá budova prošla zevrubnou rekonstrukcí. V roce 2006 došlo

k velké změně, když Diecézní centrum života převzal P. Tomáš Hoffmann. Vzpomínalo se také na arcibiskupa Otčenáška, který svou odvahou a velkorysostí umožnil Vesmíru vzniknout. Těžko kdo by dokázal odhadnout, kolik lidí na Vesmír přijelo za dvacet let jeho trvání, kolik lidí bylo obohaceno a našlo zde přátelské přijetí. Nicméně by to byla informace jistě zajímavá.

Slavnostní den uzavřel nádherný koncert Vesmírné kapely VeKa, který se nesl v duchu bujarého veselí i hluboké radosti. Bylo by krásné podobnou oslavu zopakovat dříve než za dalších dvacet let protože v nás (alespoň soudě podle mých pocitů) vyvolala velkou vděčnost Bohu a přesvědčení, že má naše práce smysl.

Helča

Dobrovolník Krystián v Nazaretě

20 LET NAZARETA V PRAZE

V sobotu 9. ledna 2013 se v pražském Arcidiecézním centru života mládeže - Nazaret slavilo. Před 20 lety se do nově opravené budovy fary nastěhoval právě v lednu P. Jenda Balík se svým pomocníkem Martinem Křížkem a zanedlouho přišli první týmáci. Dům biskupa pro mladé lidi od té doby slouží a mladí lidé si do něj neustále nacházejí cestu.

Lze říci, že oslava byla především velkým díkuvzdáním za vše, co Bůh pro dobro svých dětí v Nazaretě vykonal. Bohu díky! Program se začal mší svatou, kterou celebraval pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka a koncebrovali kněží, kteří jako jáhni či kněží v domě sloužili. Byl pochopitelně přítomen i P. Jarda Krajl a nový zodpovědný za život v tomto domě P. Benedikt Hudema. V kostele se sešli místní farníci a současní i bývalí týmáci a pracovníci ADCM. Poté následovalo posezení u jídla a byla možnost, aby si lidé mezi sebou popovídali. Před 15. hodinou si všichni sedli do kruhu a kaž-

dý řekl něco málo ze svého života. Bylo krásné, že mnoho farníků zůstalo až do večera. Týmáci přicházeli během celého odpoledne. Někteří se dostavili dokonce až na večeri. Bylo krásné vzpomínat na Boží milosti, které dobrý Bůh udělil na přímluvu Panny Marie těm, kteří v domě sloužili a snažili se žít v intenzivním společenství. Když Nazaret vznikal, jednalo se o průkopnické dílo. Dnes lze říci, že se centra života mládeže stala důležitým a plodným nástrojem pastorační mládeže. Zároveň jsou školou koncilní církve, která tolik hovořila o trojiční podobě církve a zdůraznila odpovědnost laiků. Tak intenzivní společenství kněze a členů týmu není v životě církve běžné. Naopak, zdá se, že jde stále o laboratoř církve budoucnosti. Kéž Bůh žehná těm, kteří v Nazaretě žijí dnes a budou žít další roky. A ať je toto otevřené společenství požehnáním pro evangelizaci a formaci světa mladých.

P. Jenda Balík

DIECÉZNÍ SETKÁNÍ MLÁDEŽE

*Každoročně se v sobotu před Květnou nedělí (v ostravsko-opavské diecézi již o týden dříve) v rámci oslavy Světového dne mládeže koná ve všech českých i moravských diecézích setkání biskupů s mládeží. Mottem oslavy XXVIII. světového dne mládeže je letos „**Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy.**“ (srov. Mt 28, 19).*

diecéze brněnská

Diecézní setkání mládeže s otcem biskupem Vojtěchem v brněnské diecézi se uskuteční v sobotu 23. března 2013 od 8:30 hodin v katedrále sv. Petra a Pavla v Brně. Stejně jako jaždý rok se účastníci mohou těšit na katechezi otce biskupa Vojtěcha, rozličné odpolední skupinky (víra, evangelizace, vztahy, Bible,...), poselství Svatého otce, prezentace animátorů a celý den vyvrcholí mši svatou. Bližší informace od března na stránkách www.brno.signals.cz.

diecéze českobudějovická

Diecézní setkání mládeže začne již v pátek 22. března 2013, kdy bude od 16-18 hodin probíhat na Biskupském gymnáziu registrace. Od 17 hodin bude program v Kostele sv. Rodiny – mše svatá, katecheze P. Zdíka Jordánka, muzikál Tarsan, adorace. V sobotu 23. března 2013 se začíná v 9 hodin v kostele na Piaristickém náměstí a to katechezí otce biskupa. Poté se můžete těšit na diskuzní skupinky, oběd a odpolední tématické workshopy. Mši svatou budeme slavit společně s otcí biskupy v 15 hodin a poté celé setkání zakončíme (cca 16:30 hodin).

diecéze královéhradecká

Diecézní setkání mládeže v Hradci Králové začíná v sobotu v 9 hodin ve Filharmonii, kde bude hlavní program. Zakončení bude

v 15 hodin mši svatou. Polední občerstvení zajištěno.

diecéze litoměřická

V Litoměřicích v DDKT začneme v pátek 22. března 2013 v 18 hodin již 47. diecézní setkání mládeže. Po mši svaté bude následovat večere, od 19:30 večerní program a od 21:30 hodin adorace. Pokračovat se bude v sobotu 23. března 2013 od 9 hodin v Kině Máj. Hlavním hostem bude otec biskup Jan Baxant, který promluví o synodu o Nové evangelizaci. Od 14:30 hodin bude v kostele Všech svatých křížová cesta pod vedením Vojty Juráska a setkání zakončíme v 15:30 pontifikální mši svatou.

arcidiecéze olomoucká

Olomoucká arcidiecéze si za místo letošního diecézního setkání zvolila Velehrad. Souvisí to s Cyrilometodějským výročím a také mottem Svědkové víry.

Celá akce začne v sobotu v 8 hodin pouťí od nádraží ve Starém Městě k bazilice na Velehradě. Na cestě by poutníci měli absolvovat několik zastavení s výjevů ze života sv. Cyrila a Metoděje. Dále je v programu katecheze otce arcibiskupa Jana, oběd z vlastních zásob a výběr ze spousty přednášek a debat na zajímavá témata, o která se dnešní mládež zajímá. Mezi nimi nebudou chybět partnerské vztahy, svátost smíření, cestování, politika, misie a další. V plánu jsou i výtvarné

dílňny nebo koncert. Celé setkání završí mše svatá v 16:30 hodin.

diecéze ostravsko-opavská

Setkání mládeže s otcem biskupem Františkem Václavem Lobkowiczem se koná 16.-17. března 2013 v Bruntále. Začátek v sobotu v 10 hod. Těšit se můžeš na mši svatou s o. biskupem, workshopy, koncert, pouť na Uhlířský vrch, pokec s kamarády, zábavu apod. Také bude příležitost ke svátosti smíření. Končíme v neděli, kdy budou mladí rozvezeni do různých farností děkanátu Bruntál na mši svatou. Těšíme se!

arcidiecéze pražská

Letos poprvé se můžete zúčastnit již předprogramu a to v pátek 22. března 2013 od 18:30 hodin v kostele sv. Jiljí (Husova 234/8). Hlavní program bude probíhat v Salesiánském centru v Praze Kobylisích v sobotu 23. března 2013 od 9 hodin. A na co se můžete těšit? Na setkání s naším arcibiskupem Dominikem, zajímavá témata, setkání s přáteli, impulsy do života, sporty a aktivity, koncert, čajovnu a slavení eucharistie. Podrobnosti www.praha.signal.cz.

diecéze plzeňská

I v Plzni vrcholí přípravy dalšího setkání s biskupem (Světový den mládeže v Plzeňské diecézi) a program bude opět bohatý a pestrý. V Roce víry se v sobotu zaměříme na toto téma – naším hostem bude herec a režisér **Jiří Strach**, který bude vyprávět na téma: Beze strachu o víře. Novinkou na programu bude koncert *Prague Cello Quartet*.

V pátek se již tradičně uskuteční *Křížová cesta centrem Plzně* (začátek v 18.00 v katedrále). Zájemci o nocleh z pátku na sobotu (ve spacáku), necht' kontaktují plzeňské DCM. V sobotu bude program pokračovat od 9.00 – tentokrát v sále Středního odborného učiliště elektrotechnického, Vejprnická 56, Plzeň Skvrňany. Na programu bude společná modlitba, koncert (PCQ) a setkání se zajímavými hosty (Jiřím Strachem...), krátké filmy z akcí, svědectví a setkání ve skupinkách; po celou dobu s námi bude náš biskup František. Vrcholem celého setkání bude sobotní mše svatá, která začne ve 14.30 radostným průvodem s ratolestmi. Na závěr mše svaté otec biskup každému osobně požehná a předá dárek – památku ze setkání.

DOBROVOLNÍK V NAZARETĚ

Od září 2011 do září 2012 jsme v Arcidiecézním centru pro mládež měli zahraničního dobrovolníka z Polska. Krystián k nám přijel v rámci programu Evropské dobrovolné služby, který umožňuje mladým lidem zapojit se do dobrovolnických projektů konaných v zemích Evropské unie. Projekty v délce 2 až 12 měsíců jsou zaměřeny na kulturu, děti a mládež, sport, sociální péči, umění, ekologii.

A jak se dobrovolníkovi Krystianovi líbilo v našem centru pro mládež? „Rok strávený

na dobrovolné službě v Praze byla neopakovatelná zkušenost. Poznal jsem spoustu zajímavých lidí a míst. Poznal jsem osobně polského velvyslance a měl jsem možnost se potkat a hovořit s kardinálem Dukou. Poznal jsem také kulturu a dějiny českého národa. Dozvěděl jsem se hodně o životě křesťanů v Čechách, obzvláště v Praze. Hodně mě bavila práce s mládeží a pořádání různých aktivit pro ně. Určitě bych každému mladému člověku doporučil stejnou zkušenost, jakou jsem udělal já.“

TÝDEN MODLITEB ZA MLÁDEŽ

Týden modliteb za mládež je projevem starosti biskupů o nové generace.

Týden modliteb za mládež bude probíhat v týdnu od 17. 3. – 24. 3. 2013 ve všech diecézích. Letošní Týden modliteb za mládež prožíváme ve znamení oslav XXVIII. světového dne mládeže (Květná neděle), který se slaví v jednotlivých diecézích (tzv. Diecézní setkání mládeže) a společně v červenci s papežem Benediktem XVI. V brazilském Rio de Janeiro (23. – 28. 7. 2013).

Motto XXVIII. světového dne mládeže vyhlášené papežem Benediktem XVI. zní: *„Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy.“ (srov. Mt 28, 19).*

Navržené modlitby jsou sestaveny pro použití v Týdnu modliteb za mládež, ale je možné je využít i během bohoslužeb v jiných dnech či během osobní modlitby nebo mod-

litby v menších skupinách.

Cíle tohoto týdne jsou tři:

- doprovázet aktivity mládeže a aktivity pro mládež společnou modlitbou, protože „bez Božího požehnání, marné lidské namáhání“; letos především prosit za požehnání Celostátního setkání mládeže,
- pomoci mladým lidem uvědomit si, že jsou živou součástí společenství církve,
- vnímat krásu i náročnost životního období, ve kterém se uskutečňují volby ovlivňující celý následný život, společnost i církev.

Brožuru je možno získat na jednotlivých diecézních centrech mládeže anebo také elektronicky na www.cirkev.cz a na www.signalny.cz.

NÁRODNÉ STRETNUTIE MLÁDEŽE R13

Chceš zažiť atmosféru **Svetových dní mládeže** (SDM), ale pre finančné, či iné dôvody **nemôžeš cestovať do Ria de Janeira**? Chceš počuť slová Svätého Otca adresované mladým na celom svete, ale nebaví ťa pritom nečinne a sám sedieť pred telkou? Chceš prežiť nezabudnuteľné leto, ale stále nevieš, pre ktorú z bohatých ponúk sa rozhodnúť? Chceš si nájsť priateľov na celý život, ale bojíš sa, či ťa prijímu takého aký si? Chceš objaviť aktuálnosť a hĺbku **posolstva sv. Cyrila a Metoda**, ale nevieš ako na to? Máme pre teba odpoveď.

Paralelne so SDM bude **od 26. do 28. júla 2013 v Ružomberku** prebiehať paralelné **Národné stretnutie mládeže R13**.

Čaká ťa na ňom kopec zážitkov, bohatý duchovný aj kultúrny program, zoznámiš sa s brazilskou kultúrou a stretneš sa s mladými z celého Slovenska i zo zahraničia. Ale predovšetkým, stretneš sa s Bohom, ktorý ťa pozýva, aby si sa nebál a zatiahol na hĺbinu.

O prípravách na stretnutie ťa budeme priebežne informovať na webovej stránke, kde sa budeš môcť neskôr aj zaregistrovať: <http://www.rio13.sk/r13>

PATRONI A PŘÍMLUVCI SDM RIO 2013

Patroni

Panna Maria z Aparecidy – ochránkyně církve a rodin

V roce 1717 tři rybáři při vhažování sítě do vod řeky Paraíby, vylovili sochu Panny Marie Neposkvrněného početí. Díky mnoha zázrakům a vlně zbožné úcty byla prohlášena za patronku Brazílie roku 1930 a několik let poté byla na její počest postavena velká bazilika, ke které putují každý rok milióny poutníků. Vyzýváme ji jako ochránkyni církve a rodin.

Matko Boží a Paní moje, pros neustále za moji rodinu, kterou Ti dnes zasvěcuji. Amen.

sv. Šebestián - voják a mučedník víry

Šebestián dal přednost věrnosti Kristu před jakoukoli občanskou či vojenskou poutou, proto byl vyloučen z armády a zemřel při pronásledování Diokleciánem roku 300. Život tohoto světce se vyznačuje udatností a láskou k Pánu Ježíši. Vyzýváme ho jako vojáka a mučedníka víry.

Ať mi tvoje přímmluva vyprosí milost poslouchat více Boha než lidi a učiní ze mne Kristova vojáka. Amen.

sv. Antonín de Santana Galvão – herold pokoje a křesťanské lásky

Narodil se v Guaratinguetá (místo nalezení sošky Panny Marie z Aparecidy pozn. překl) roku 1739. Pocházel z majetné rodiny s dobrými vyhlídkami, toho všeho se ale zřekl a vstoupil do františkánského řádu. Tento kazatel pokoje a křesťanské lásky slovy i skutky se stal vzorem v odevzdání se Bohu. Jeho zázraky se děly již za jeho života, pro-

tože rozdával vlastnoručně vyrobené pilulky, které způsobovaly veliká uzdravení. Vyzýváme ho jako herolda pokoje a křesťanské lásky.

Přimlouvej se, abych podle Tvého příkladu šířil pokoj a křesťanskou lásku v každou chvíli svého života. Amen.

sv. Terezie z Lisieux – patronka misí

Sv. Terezička od Dítěte Ježíše se narodila ve Francii roku 1873. V 15 letech vstoupila do karmelitánského kláštera, kde žila pokorně a prostě v naprosté důvěře v Boha. Roku 1927 byla prohlášena za patronku misí pro svou hlubokou touhu být misionářkou a ochotu nabídnout vše pro dobro druhých. Vyzýváme ji jako patronku misí.

Dej mi na svou přímmluvu misionářský zápal přinášet Ježíše ke všem národům! Amen.

blahoslavený Jan Pavel II. – přítel mladých

Papež Jan Pavel II., Veliký, založil Světové dny mládeže roku 1984. Jako papež mladých usiloval o dialog s nimi a pozval je, aby poznali své místo a poslání uvnitř církve. Jeho pontifikát byl dlouhý a stálý a pomohl křesťany vést na základě podnětů II. vatikánského koncilu. Až do posledního okamžiku svého života bojoval a sdílel s námi svou radost z naprostého odevzdání se Kristu a Panně Marii. Vyzýváme ho jako přítele mladých.

Svěřuji se Tvé přímmluvě, abych prožíval upřímně přátelství s Kristem i s bratry. Amen.

Přímmluvci

sv. Růžena z Limy – věrná Boží vůli

Isabel Flores se narodila v Limě (Peru) v roce 1586. Pro krásu její tváře jí lidé říkali Růžena. Byla první sveticí amerického kontinentu a obzvláště vynikala svým modlitebním životem a pokáním. V životě zakusila mnoho obtíží a v nich si dokázala udržet neobyčejný klid, napodobujíc tak Krista ubohého a ukřížovaného. Prosíme o její přímluvu, abychom byli věrní Boží vůli.

Pomoz mi při hledání věrnosti Božím plánům pro můj život. Amen.

blahoslavený Pier Giorgio Frassati – planoucí láska k chudým a církvi

Narodil se 6. dubna 1901 v Turíně a již při narození měl dýchací potíže, proto byl okamžitě pokřtěn. Projevil se jako přítel chudých, ve kterých viděl samotného Krista. V 18-ti letech se zapsal do Růžencového bratrstva z Pollone a do Kongregace sv. Vincence z Pauly. Vždy miloval ponížené a svůj život zasvětil tomu, že jim činil dobro. Jeho srdce bylo zaměřené na druhé. Uznáváme ho jako člověka, který vroucně miloval chudé a církve.

Přimlouvej se za mě, abych v mnoha volbách svého života dal přednost láskyplné službě Bohu a bratrům! Amen.

blahoslavená Chiara Luce Badano – cele odevzdaná Ježíši

Narodila se v Sassellu v Itálii roku 1971. V 10 letech prožila silný zážitek ze setkání s Bohem, který změnil život její i jejích rodičů. Od této chvíle se rozhodne žít radikálně evangelium a snažit se milovat všechny, kteří jsou kolem ní. V 18-ti letech jí diagnostikují nádor v kostech. S velikou statečností prochází všemi stádii svého bolestivého onemocnění. Vyzýváme ji pro její naprostou odevzdanost Ježíši!

Pomáhej mi překonávat výzvy typické

pro mládí, abych mohl odevzdat svůj život bezvýhradně Ježíši Kristu. Amen.

blahoslavený Bedřich Ozanam – služebník nejchudších

Narodil se v Miláně, kde vyrůstal v prostředí plném hluboké křesťanské lásky, zvláště díky příkladu jeho rodičů. Vášnivě zapálený pro existenciální a duchovní otázky se věnoval studiu filozofie, kde našel argumenty podporující sociální angažovanost katolíků. Zemřel roku 1853, ve 40-ti letech a zanechal vzácné dědictví Vincentinské kongregace a jistotu, že ve svém životě činil Boží vůli. Vyzýváme ho jako služebníka nejchudších.

Kéž se můžeme na Tvou přímluvu opravdově dělit s těmi nejpotřebnějšími a přinášet úlevu trpícím. Amen.

blahoslavený Adílio Darech – přítel Kristův

Narodil se roku 1908 v Dona Francisca rodině v skromných podmínkách na opuštěném místě v brazilském vnitrozemí. Od malička se rád modlil a ministroval. V 16-ti letech byl zavražděn společně s p. Manuelem Gómezem Gonzálem rukou několika revolucionářů, které potkali během cesty ke vzdálenějším křesťanským společenstvím. Vyzýváme ho pro jeho silné přátelství s Kristem!

Kéž jsme po vzoru Tvých ctností přijati mezi Kristovy přátele v tomto životě i na věčnosti! Amen.

sv. Terezie Andská – vzor kontempace Krista

Narodila se v Chile roku 1900. Od svých 6 let se téměř denně účastnila mše svaté. Její stálost v přijímání eucharistie ukazuje její vnitřní žízeň po setkání s Kristem. Mnozí říkají, že ještě před vstupem na Karmel,

žila svatým životem, který přitahoval duše k Bohu. Vždy si byla vědoma toho, že její modlitba a oběť mohou zlepšit a očistit svět. Dnes na jejím náhrobku nacházíme její citát: „Láska je silnější“. Prosíme o její přímluvu, abychom se naučili rozjímat Krista!

Pomoz mi najít v mé duši touhu klanět se a oslavovat Ježíše bez přestání. Amen!

blahosladený José de Anchieta – apoštol Brazílie

Narodil se na Tenerife na Kanárských ostrovech. Vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova a byl poslán jako misionář do Brazílie. Roku 1566 byl vysvěcen na kněze a obsadil místo představeného všech komunit a stal se provinciálem celé misie v Brazílii. Tento úkol prováděl s velikou moudrostí a jistotou. Zesnul roku 1597 a získal přízvisko „apoštol Brazílie“. Stejným způsobem ho vzýváme my, mladí Světového dne mládeže v Riu 2013!

Kéž podle Tvého příkladu můžeme rozmnožit plody misionářské akce v naší zemi. Amen.

blahosladený Isidor Bakanja – mučedník škapulíře

Isidor se narodil kolem roku 1890 v Bokendele v Kongu. Pocházel z velmi chudých poměrů, takže již v dětství pracoval jako rolník na poli. Za svůj křest roku 1906 vděčí setkání s karmelitánskými misionáři, kteří mu darovali růženec a škapulíř Panny Marie Karmelské. Pannu Marii velmi ctil, s radostí se modlil a zpíval při práci. Jednou, když mu to bylo znemožněno, se rozhodne opustit své místo, ale aniž by uposlechl příkazu, že tam má zanechat i viditelné znaky své víry (růženec a škapulíř). Byl bičován na zádech, a jelikož se ranám nebránil, umírá. Vzýváme ho jako mučedníka škapulíře.

Kéž jsme příkladem Tvoji víry posílení,
Budoucnost církve 1/2013

když čelíme protivenstvím života a odevzdáváme se pod ochranu Panny Marie, naší Matky. Amen.

blahosladená Sestra Dulce – vyslankyně lásky

Narodila se roku 1914 v brazilském Salvadoru (Bahia) a od mládí projevovala hlubokého ducha křesťanské lásky. Vyznačovala se vytrvalostí a úsilím pečovat o nemocné. Měla pravidlo nikdy nezavírat dveře před člověkem, který potřeboval její pomoc. Vstoupila do Kongregace sester misionářek Neposkvrněného početí Matky Boží. Zakládala sdružení a otvírala školy a nemocnice. Vzýváme ji jako vyslankyni lásky!

„Dobrý anděli, Brazílie“, přimlouvej se za nás, abychom se s radostí dokázali dělit o získané statky s nejpotřebnějšími bratry. Amen.

svatý Jiří – bojovník se zlem

Podle tradice církve byl vojákem Římské říše v době Diokleciánově. Konvertoval ke křesťanství a z tohoto důvodu byl mučen a popraven. Od 4. století byl uctíván v celé církvi jako Kristův mučedník. Tradice ho představuje jako člověka, který bojuje s drakem, a tím symbolizuje pevnou víru, někoho, kdo vítězí nad mocí zla. Vzýváme ho jako bojovníka se zlem!

Kéž jsme díky Tvému příkladu posílení ve víře, odvážní při útocích zlého a očekáváme vítězství, které pochází od Krista. Amen.

blahosladená Laura Vicuña – mučednice čistoty

Narodila se v Chile roku 1891. V 10-ti letech šla k prvnímu svatému přijímání a od této chvíle se rozhodla milovat Boha vši svojí silou. Usiluje o to, aby lidé poznali Ježíše, a chce napravit urážky proti Němu. Když

viděla svoji matku ve stavu hříchu, nabídla svůj život výměnou za její obrácení. Vážně onemocněla a byla povolána do Otcovy blízkosti ve 12-ti letech. Vyzýváme její přímlyvu jako mučednice čistoty!

Vypros mi milosti, které potřebuji, a pomoz mi přilnout čistým srdcem ke sladké vůli Otcově. Amen.

svatý Ondřej Kim a jeho druhové – mučedníci evangelizace

Počátkem 17. století přišla křesťanská víra poprvé do Koreje. Horlivou skupinu duchovně vedl P. Ondřej Kim, první kněz tohoto společenství. Při třech vlnách pronásledování mezi lety 1839 a 1866 zemřel společně se 102 druhy mučedníky, a tak posvětil svojí vzácnou krví prvopočátky korejské církve. Vyzýváme je jako mučedníky evangelizace!

Neúnavně se za mě přimlouvajte, abych byl vždy spojený s Kristem a vytrvalý ve víře, neboť chci přinášet pravdu všem národům. Amen.

blahoslavená Albertina Berkenbrock – ctnostná v hodnotách evangelia

Narodila se v Santa Catarina v Brazílii v dubnu 1919. Ve 12-ti letech byla zavražděna, protože si chtěla uchovat čistotu. Její mučednictví a následná pověst svatosti se rychle rozšířily. Byla to dívka, která rozvíjela velikou citlivost ve vztahu k Bohu a k bližním. Vyzýváme ji pro její ctnosti v hodnotách evangelia!

Kéž na Tvoji přímlyvu naleznu radost, jež pochází z vytrvalosti na cestě žití hodnot evangelia. Amen.

*z portugalského originálu přeložila
Lucie Tutrová*

Oslava 20 let Vesmíru

TIPY Z NOVINEK OD PAULÍNEK PRO TY, KDO PRACUJÍ S MLÁDEŽÍ

Barvy lásky

Bruno Forte

Autor se obrací na manželské páry a na ty, kteří se na manželství připravují, a představuje jim, jak se jejich vzájemná láska může neustále prohlubovat a růst, když ji budou prožívat podle vzoru Nejsvětější Trojice. Nápaditými fotografiemi ilustrovaná knížka v pevné vazbě může být vhodným dárkem ke svatbě i k výročí svatby.

Váz., celobarevné, 96 str., 249 Kč

Hlavní společné modlitby

Výběr z hlavních modliteb, to vše doplněno česko-latinským mešním řádem. Malá knížečka se tak hodí pro cesty do zahraničí, ale také pro ty, kteří teprve do života církve vstupují a potřebují se seznámit s modlitebními texty, které všechny její členy spojují.

Brož., 48 str., 35 Kč

Lurdy (DVD)

Dva různé životní příběhy – lékaře z 19. století a fotografa z naší doby, do nichž vstoupila malá Bernadetta se svým vyprávěním od jeskyně Massabielle. Není třeba hned uvěřit, ale ptát se po pravdě a důvěřovat. Film je vhodný k následující diskusi o víře a vztahu mezi vědou a vírou.

2 DVD, hraný film, český dabing, 190 min, 399 Kč

Vyznání víry

Oboustranná kartička o rozměru 10 x 16,5

cm. Na jedné straně je nicejsko-cařihradské vyznání víry v češtině, na straně druhé totéž vyznání víry v latině.

Formát a typ papíru jako kartičky v breviáři, 5 Kč

Záložky

Nová sada záložek s modlitbou na druhé straně: Modlitba budoucí maminky (Z 128), Blaze manželům (Z 129), Obnova manželského slibu (Z 130), Blaze rodině (Z 131), Blaze sourozencům (Z 132), Desatero lásky (Z 133), Modlitba za lásku (Z 134) a Modlitba z kmotřence (Z 135).

Formát: 7x15 cm, 4 Kč

E-knihy

Na našem webu přibyla rubrika s e-knihami. Nabízíme prvních 5 titulů v elektronické podobě: Hledej pokoj a jdi za ním, Máš na víc, Pokoj v srdci, Umíš v tom chodit? a Žít podle Bible. Od tištěné verze mají ceny o 50 % nižší.

Chystáte ples, soutěž, tábor...? Máme knihy, které můžeme za podstatně nižší cenu nabídnout, někdy i darovat. Ozvěte se na: andrea@paulinky.cz

Nakladatelství a knihkupectví Paulínky, Jungmannovo nám. 18,
110 00 PRAHA 1,
tel.: 224 818 757,
mobil: 733 755 999,
knihkupectvi@paulinky.cz,
www.paulinky.cz

Novinka

Slavnostní „**vyplutí**“ nového **live** CD
je plánováno na 1.3.2013 od 19:00 hodin.

Akce se koná v klubu u Panny Marie Sněžné.
(vstup od Františkánské zahrady)

Moderovaný program, občerstvení a hudební vstupy zajištěny!
Přijďte to s námi oslavit!

KaPři **live** na Celostátním setkání mládeže Žd'ár 2012

KaPři

XXVIII. světový den mládeže
“Jděte tedy, získejte za učedníky
všechny národy.” (srov. Mt 28,19)

Vydává
Sekce pro mládež ČBK a
Asociace křesťanských sdružení mládeže o.s.

Thákurova 3
160 00 Praha 6